

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

ეკონომიკური ტენდენციების კვარტალური მიმოხილვა

IV კვარტალი, 2023

მოკლე შეჯამება

- 2022 წლის ეკონომიკურმა ზრდამ, წინასწარი მონაცემებით, 10.4 პროცენტი შეადგინა
- 2023 წლის მეოთხე კვარტალში საშუალო ეკონომიკურმა ზრდამ 6.8 პროცენტი შეადგინა, ხოლო 2023 წლის საშუალო ზრდა 7.0 პროცენტზე დაფიქსირდა
- მეოთხე კვარტალში წლიურმა ინფლაციამ შეადგინა 0.4 პროცენტი, ხოლო საბაზისო ინფლაციამ (თამბაქოს გარეშე) – 1.9 პროცენტი
- ადგილობრივი ექსპორტი შემცირდა წლიურად 29.6 პროცენტით
- იმპორტი შემცირდა წლიურად 2.7 პროცენტით
- ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი მნიშვნელოვნად გაიზარდა საბაზო ეფექტის გამო და უკვე დაფიქსირდა 2019 წლის დონეზე მაღლა
- რეფინანსირების განაკვეთი 9.5 პროცენტამდე შემცირდა

სარჩევი

<u>რეალური სექტორი</u>	4
<u>ეკონომიკური ზრდა</u>	4
<u>დასაქმება და უმუშევრობა</u>	6
<u>ფასების დონე</u>	7
<u>რეგიონის ეკონომიკური მიმოხილვა</u>	9
<u>საგარეო სექტორი</u>	11
<u>მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი</u>	11
<u>საგარეო ვალი</u>	12
<u>პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები</u>	13
<u>საგარეო ვაჭრობა</u>	14
<u>ტურიზმი</u>	15
<u>ფულადი გზავნილები</u>	15
<u>სხვა ქვეყნებზე დამოკიდებულება</u>	16
<u>გაცვლითი კურსი</u>	17
<u>ფისკალური სექტორი</u>	18
<u>ნაერთი ბიუჯეტის შესრულება</u>	18
<u>საქართველოს სახელმწიფო ვალი</u>	20
<u>მონეტარული სექტორი</u>	21
<u>კერძო სექტორის ლარიზაცია</u>	21
<u>სესხების მიმოხილვა</u>	22
<u>დეპოზიტების მიმოხილვა</u>	23
<u>მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი</u>	24
<u>საპროცენტო განაკვეთები</u>	25

რეალური სექტორი

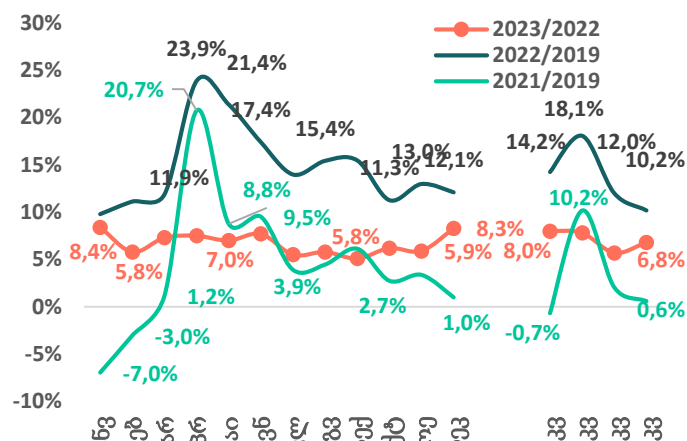
ეკონომიკური ზრდა

წინასწარი მონაცემებით, 2023 წლის მეოთხე კვარტალში რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით საშუალოდ გაიზარდა 6.8 პროცენტით. ამავე დროს, 2023 წლის მეოთხე კვარტალში რეალურმა ეკონომიკურმა ზრდამ 2019 წლის მეოთხე კვარტალთან შედარებით შეადგინა 18.7 პროცენტი საშუალოდ. კერძოდ, მეოთხე კვარტალში ექსპორტი წლიურად შემცირდა 0.3 პროცენტით, ხოლო იმპორტი წლიურად შემცირდა 2.7 პროცენტით. ამავე დროს, 2019 წლის მეოთხე კვარტალთან შედარებით, ექსპორტი გაიზარდა 40.3 პროცენტით, ხოლო იმპორტი გაიზარდა 42.8 პროცენტით. ტურიზმის გათვალისწინებით, პანდემიამდე არსებულ მდგომარეობასთან შედარებით, საგარეო მოთხოვნა იზრდება. საერთაშორისო მოგზაურობისგან მიღებული შემოსავალი მეოთხე კვარტალში წლიურად შემცირდა 12.6 პროცენტით. თუმცა, გაზრდილია საერთაშორისო მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავალი 2019 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, რომელთან მიმართებაშიც ადგილი აქვს 27.4 პროცენტის ზრდას.

2023 წლის პირველ კვარტალში რეალური მშპ წლიურად გაიზარდა 8.0 პროცენტით. რაც, 2019 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, 23.8 პროცენტს შეადგენს. 2023 წლის მეორე კვარტალში დაფიქსირდა 7.8 პროცენტის ზრდა.

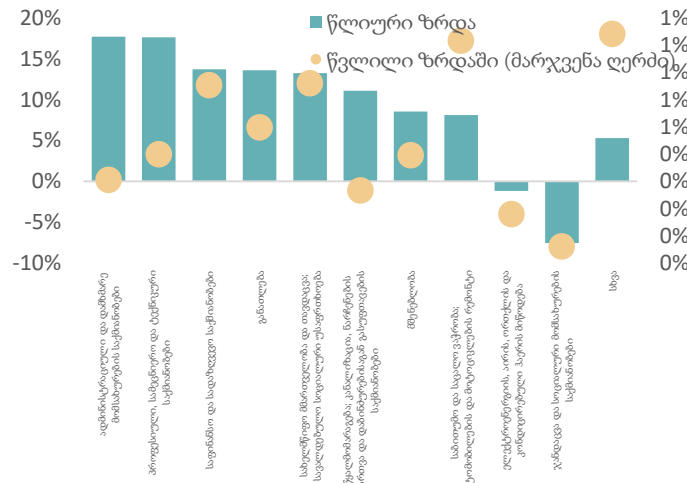
რაც შეეხება 2023 წლის მესამე კვარტალს, დაფიქსირდა 5.7 პროცენტის ზრდა, რაც 2019 წლის შესაბამის პერიოდთან მიმართებაში 19.1 პროცენტის ზრდას ნიშნავს. 2023 წლის მესამე კვარტალში მნიშვნელოვანი წილი ინვესტიციების კომპონენტმა შეიტანა, რომელიც რეალურ გამოსახულებაში წლიურად 7.2 პროცენტით გაიზარდა, ასევე მნიშვნელოვანი წვლილი ჰქონდა მოხმარების კომპონენტს, რომელიც 3.4 პროცენტით გაიზარდა. ამავე დროს, რეალურ გამოსახულებაში შემცირდა ექსპორტის კომპონენტი 1.2 პროცენტით და ასევე ადგილი ჰქონდა იმპორტის წლიურად შემცირებას 3.6 პროცენტით.

დიაგრამა 1: ეკონომიკური ზრდა

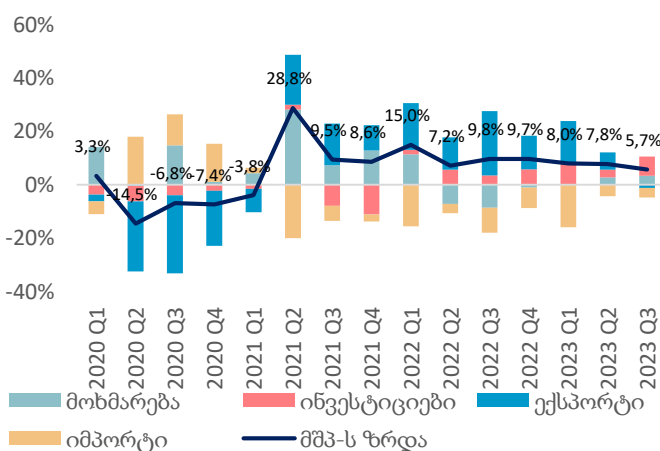
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 2: სექტორების რეალური ზრდა, 2023 III კვარტალი

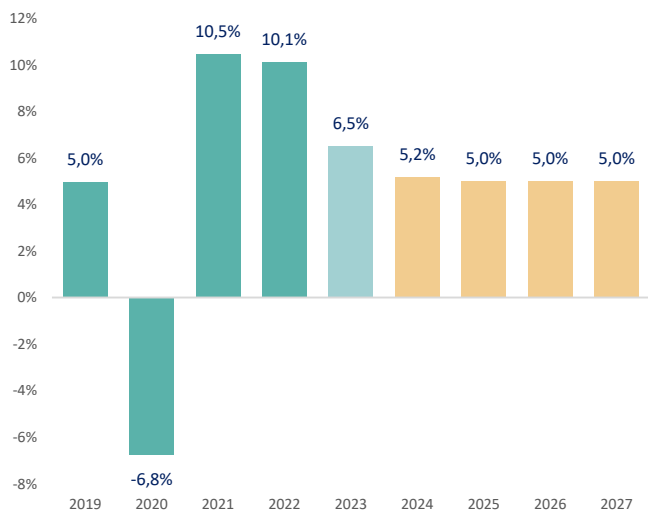
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 3: ეკონომიკური ზრდის დეკომპოზიცია

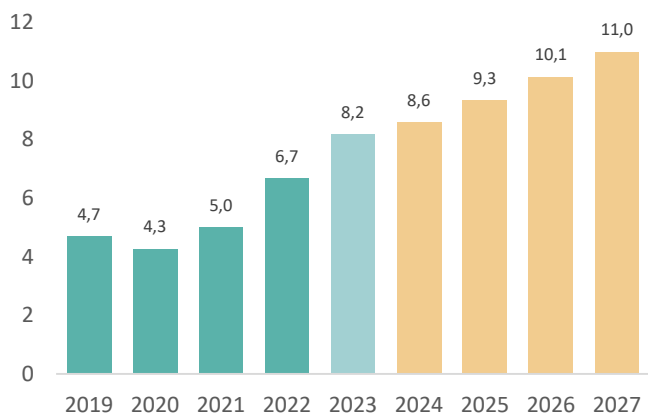
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 4: ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 5: მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე, ათასი აშშ დოლარი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

2023 წლის III კვარტალში რიგ საქმიანობებში გამოვლინდა ეკონომიკური ზრდა. კერძოდ, მნიშვნელოვანი წვლილი ზრდაში შეიტანა შემდეგმა საქმიანობებმა: ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები: 17.7% წ/წ (0.2 პ.პ.), პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები: 17.6% (0.44 პ.პ.), საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობები: 13.7% (0.9 პ.პ.), განათლება: 13.6% (0.6 პ.პ.), სახელმწიფო მმართველობა და თავდაცვა; სავალდებულო სოციალური უსაფრთხოება: 13.3% (0.9 პ.პ.), წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუფთავების საქმიანობები: 11.1% (0.1 პ.პ.), მშენებლობა: 8.5% (1.2 პ.პ.), საბითუმო და საცალო ვაჭრობა 8.1% (1.2 პ.პ.);

2024 წლის განმავლობაში ზრდა ნაწილობრივ დამოკიდებული იქნება რეგიონში არსებულ მდგომარეობასა და ქვეყნის ეკონომიკაზე მის გავლენაზე. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს პროგნოზის მიხედვით, 2023 წელს მოსალოდნელია 6.5 პროცენტის ეკონომიკური ზრდა, რომელიც უზრუნველყოფილი იქნება შიდა მოთხოვნის ზრდით და ბიუჯეტში გათვალისწინებული ფისკალური სტიმულების ღონისძიებებით. 2024 წლის ეკონომიკური ზრდის პროგნოზია 5.2, ხოლო 2025-2027 წლებში გაგრძელდება საშუალოდ 5.0 პროცენტის ზრდა.

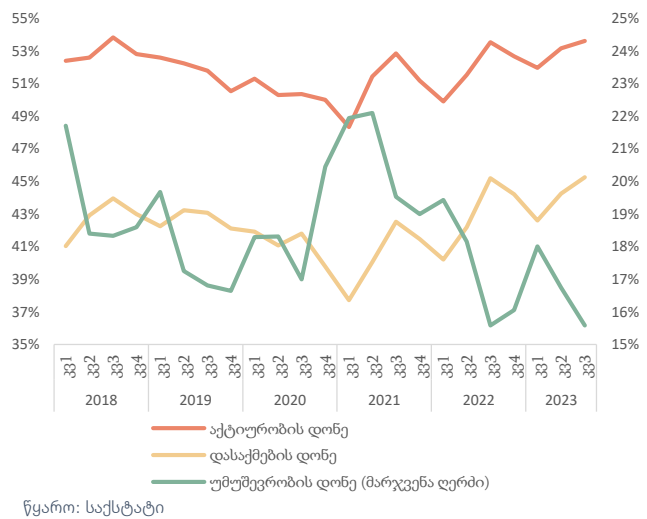
დასაქმება და უმუშევრობა

2023 წლის მესამე კვარტალში უმუშევრობის დონემ 15.6 პროცენტი შეადგინა, რაც 1.1 პ.პ-ით ნაკლებია წინა კვარტალის მნიშვნელობაზე და 0.4 პ.პ-ით ნაკლებია წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. მათ შორის, უმუშევრობა ქალაქად შეადგენდა 16.7 პროცენტს (0.3 პ.პ. წ/წ), ხოლო სოფლად - 13.9 პროცენტს (-0.6 პ.პ. წ/წ). 2023 წლის მესამე კვარტალში ეკონომიკურად აქტიურმა მოსახლეობამ შრომისუნარიანი ასაკის მოსახლეობის (15 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობა) 53.6 პროცენტი შეადგინა. 2023 წლის მესამე კვარტალში, ქალების ჯგუფში უმუშევრობის დონემ შეადგინა 12.8 პროცენტი, ხოლო მამაკაცების ჯგუფში, აღნიშნულმა მაჩვენებელმა შეადგინა 17.7 პროცენტი.

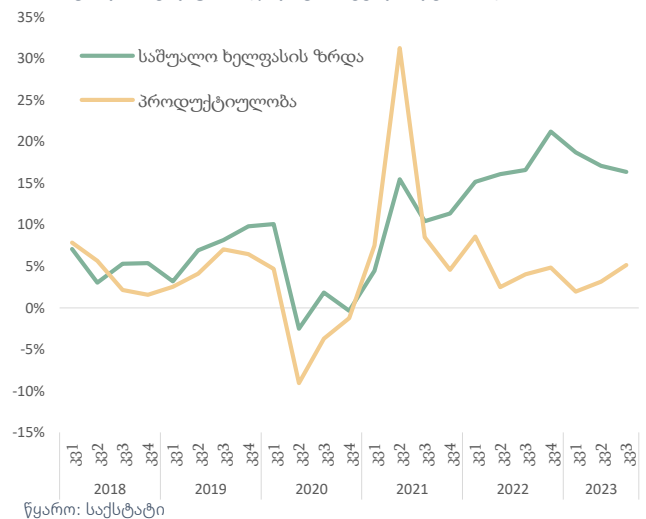
2023 წლის მესამე კვარტალში წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით დასაქმებულით რაოდენობა გაიზარდა 0.6 პროცენტით, ხოლო 1.0 პროცენტული პუნქტით შემცირებულია დასაქმების დონე. ამავე პერიოდში უმუშევართა რაოდენობა წლიურად შემცირდა 0.6 პროცენტით. ამავე დროს, 16.3 პროცენტით გაიზარდა დასაქმებულთა საშუალო ნომინალური ხელფასი, რომელიც 2023 წლის მესამე კვარტალის მდგომარეობით შეადგენს 1,855.4 ლარს.

2023 წლის მესამე კვარტალში ადგილი ჰქონდა პროდუქტიულობის 5.2 პროცენტთან ზრდას წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. პროდუქტიულობა გამოთვლილია რეალური მშპ-ს დასაქმებულთა რაოდენობაზე შეფარდების ზრდის ტემპით.

დიაგრამა 6: შრომის ბაზრის ინდიკატორები

დიაგრამა 7: პროდუქტიულობა და დასაქმებულთა
საშუალო ხელფასი (წლიური ცვლილება, %)

ფასების დონე

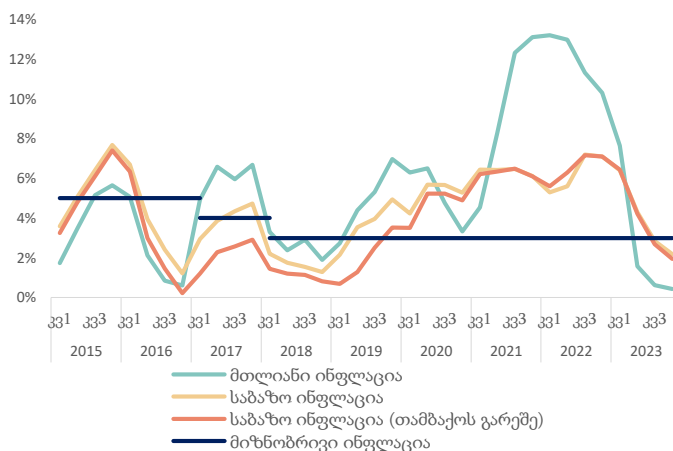
მას შემდეგ, რაც 2022 წელს ორნიშნა ინფლაცია დაფიქსირდა 11.9%-იან დონეზე და მაისში პიკს მიაღწია, 13.3%-ზე, მან შემცირება დაიწყო და კლება კვლავაც გრძელდება. შესაბამისად, ერთი მხრივ, მაღალი საბაზო ეფექტის, ხოლო მეორე მხრივ გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკის გამო, 2023 წელს ინფლაციის დონემ იკლო. აღნიშნულზე გავლენა იქონია მსოფლიო ბაზარზე ნედლეულის ფასების და ასევე საკვები პროდუქტებისა და ნავთობის ფასების კლებამ. წლიურ ინფლაციაზე კლების მიმართულებით გავლენა ასევე დამოკიდებულია გაცვლითი კურსის გამყარებაზე, რაც ამცირებს ინფლაციის მაჩვენებელზე იმპორტული საქონლისა და სურსათის ფასების გავლენას.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ბოლო პროგნოზის მიხედვით (იანვარი, 2024), მსოფლიო ინფლაცია 2024 წელს 2023 წლის 6.8 პროცენტიდან შემცირდება 5.8 პროცენტამდე, ასევე მოსალოდნელია 2025 წელს მისი 4.4 პროცენტამდე შემცირება. განვითარებულ ქვეყნებში მოსალოდნელია ინფლაციის 2 პროცენტული პუნქტით - 2.6 პროცენტამდე ვარდნა, ხოლო განვითარებად ქვეყნებში ინფლაციის მხოლოდ 0.3 პროცენტული პუნქტით - 8.1 პროცენტამდე შემცირებაა მოსალოდნელი. ინფლაციის შემცირების მიზეზებად საერთაშორისო სავალუტო ფონდი გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკის შენარჩუნებას და ენერგიის შეფარდებითი ფასების კლებას ასახელებს.

აღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით, 2023 წლის პირველ კვარტალში 7.6%-იანი ინფლაცია დაფიქსირდა, ხოლო მეორე კვარტალის სამივე თვეში ის მიზნობრივ 3%-იან მაჩვენებელს ჩამოსცდა და მეორე კვარტალის ინფლაციამ 1.6 პროცენტი შეადგინა. მესამე კვარტალში ინფლაციამ 0.6 პროცენტი შეადგინა, ხოლო მეოთხე კვარტალში 0.4 პროცენტი იყო. საერთაშორისო ტრანსპორტირების ფასების შემცირება აისახება იმპორტირებულ ინფლაციაზე. საბაზო ინფლაცია (თამბაქოს გარეშე) მეოთხე კვარტალში გაუტოლდა 1.9 პროცენტს. 2023 წელს ინფლაცია თანდათან დაუახლოვდა 3%-იან მიზნობრივ მაჩვენებელს და საშუალოდ 2.6%-ზე დაფიქსირდა.

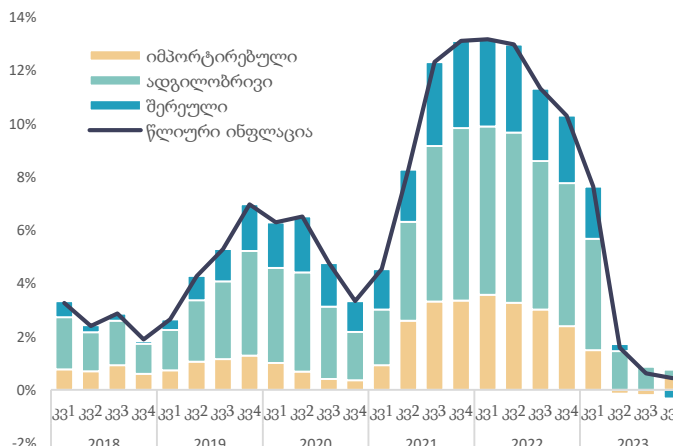
2023 წლის 20 დეკემბერს ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტმა მიიღო გადაწყვეტილება გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკიდან ეტაპობრივი გამოსვლის შესახებ

დიაგრამა 8: წლიური ინფლაცია

წყარო: საქსტატი, სეზ

დიაგრამა 9: ინფლაციის დეკომპოზიცია

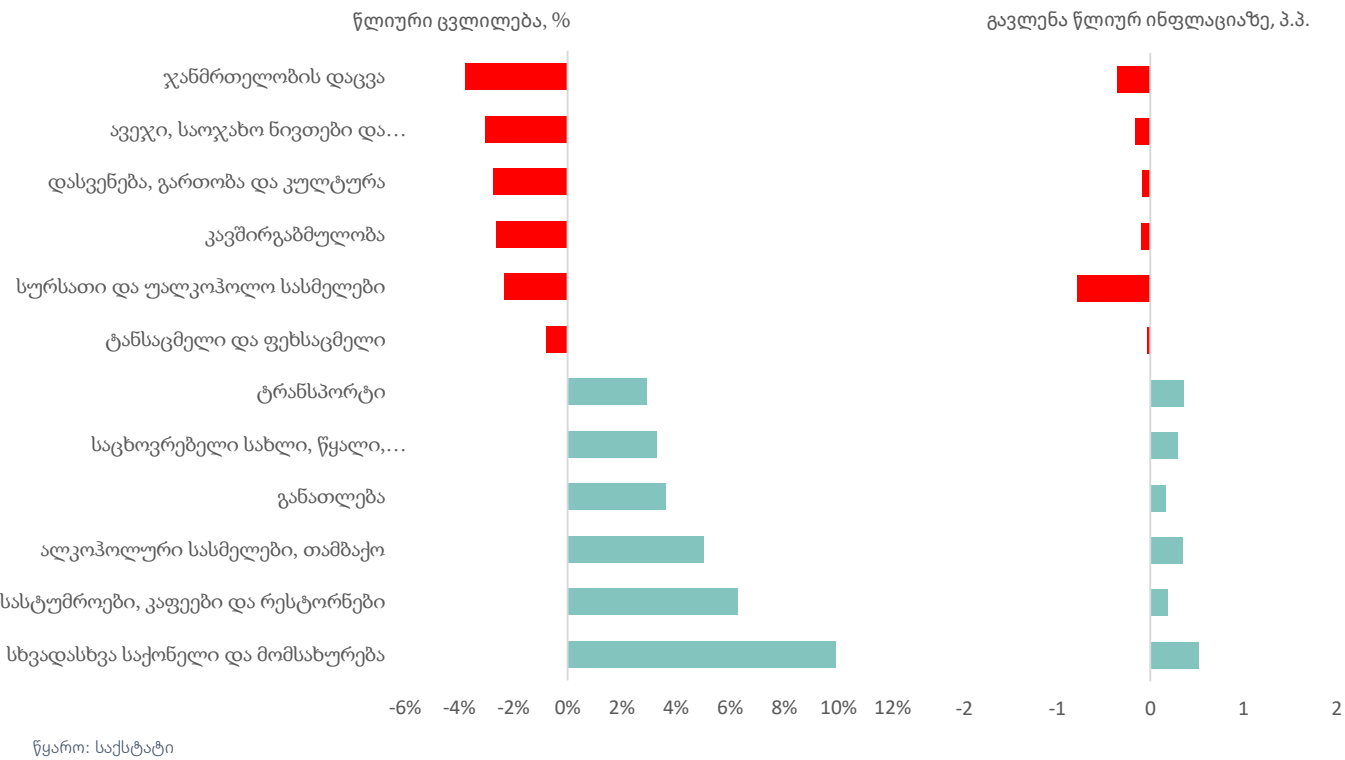

წყარო: საქსტატი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

და მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი გამკაცრებული 10-პროცენტის დონიდან 9.5 პროცენტამდე შეამცირა. მაღალი გაურკვევლობის პირობებში საქართველოს ეროვნული ბანკი მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის შემცირებას მხოლოდ ნელი ტემპით განაგრძობს.

2023 წლის მეოთხე კვარტალის ჭრილში, მთლიან ინფლაციაში ადგილობრივი ინფლაციის წვლილი გაუტოლდა 0.3 პროცენტს, ხოლო იმპორტირებული ინფლაციის წვლილმა შეადგინა 0.4 პროცენტი. აღნიშნული დინამიკა გამოწვეულია საერთაშორისო ბაზარზე ენერგიისა და სურსათის ფასის კლებით და სამომხმარებლო კალათაში სასურსათო საქონლის ჯგუფის მიერ შედარებით მაღალი წონის დაკავებით.

დიაგრამა 10: ინფლაციის დეკომპოზიცია, IV კვარტალი, 2023

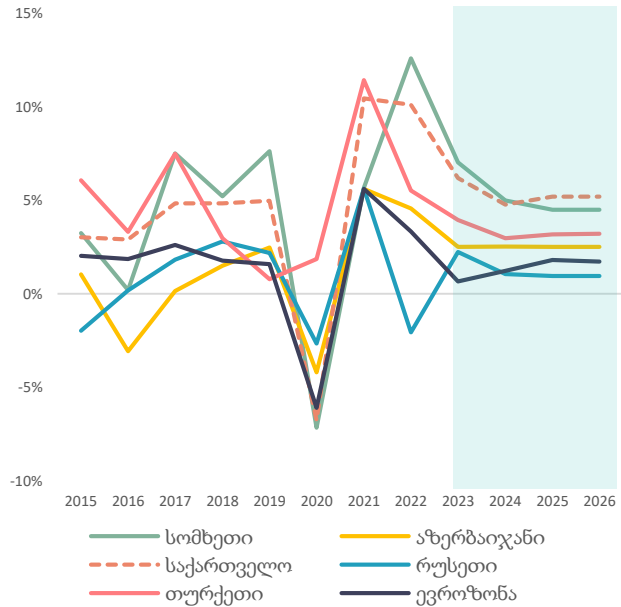
რეგიონის ეკონომიკის მიმოხილვა

მას შემდეგ, რაც რუსეთი შეიჭრა უკრაინაში, მსოფლიო ზრდისა და ინფლაციის პერსპექტივები გაუარესდა. 2023 წლის ოქტომბერში IMF-მა განაახლა თავისი პროგნოზები მსოფლიოს ძირითადი ქვეყნების ეკონომიკებისთვის. ბოლო განახლება IMF-მა 2023 წლის ოქტომბერში გააკეთა, რის მიხედვითაც 2022-2023 წლებში მსოფლიო ეკონომიკის ზრდა შეადგენდა შესაბამისად 3.5 და 3.0 პროცენტს. 2023 წელს გაუარესებულია ზრდის მაჩვენებელი და 3.0 პროცენტს შეადგენს მთელი მსოფლიოსთვის, რაც ძირითადად განპირობებულია უკრაინაში ომითა და გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკით განვითარებულ ქვეყნებში. IMF-ის ბოლო ანგარიშის მიხედვით, 2024 წელს მსოფლიო ეკონომიკის მოსალოდნელი ზრდის ტემპი 2.9 პროცენტს შეადგენს. წინა წელთან შედარებით ზრდის შენელება გამოწვეულია განვითარებულ ქვეყნების ეკონომიკების ზრდის შემცირებით. აღსანიშნავია ასევე, რომ 2024 წელთან დაკავშირებული მოლოდინები შედარებით უკეთესია, ვიდრე გასულ წელს იყო.

იმის მიუხედავად, რომ 2020 წელს თურქეთში არ ყოფილა რეცესია, მისი რეალური მშპ 2021 წელს 11.4 პროცენტით გაიზარდა. IMF-ის 2023 წლის ოქტომბრის პროგნოზით, თურქეთის ეკონომიკა მოსალოდნელია რომ გაიზარდეს 4.0 პროცენტით 2023 წელს (2022 წლის 5.5 პროცენტიან ზრდის შემდეგ). აღნიშნული მაჩვენებლის 2023 წლის პროგნოზი 2022 წლის ოქტომბრის პროგნოზთან შედარებით გაზრდილია 1.0 პროცენტული პუნქტით. მთავარ გამოწვევას თურქეთისთვის კვლავ ეროვნული ვალუტის, ლირას გაუფასურება და მაღალი ინფლაცია წარმოადგენს. ფაქტობრივი ინფლაცია 72.3% იყო 2022 წელს. ინფლაციის მიმდინარე პროგნოზი 2023 წლისათვის 51.2 პროცენტს შეადგენს. 2023 წელს თურქეთის სუვერენულ საკრედიტო რეიტინგებმა ცვლილება განიცადა. Fitch-მა თურქეთის რეიტინგი B (ნეგატიურ)-იდან, B (სტაბილურ)-ზე აამაღლა, S&P-მაც რეიტინგი B (პოზიტიური)-მდე გაზარდა, ხოლო Moody's-მა B3-ზე დააფიქსირა.

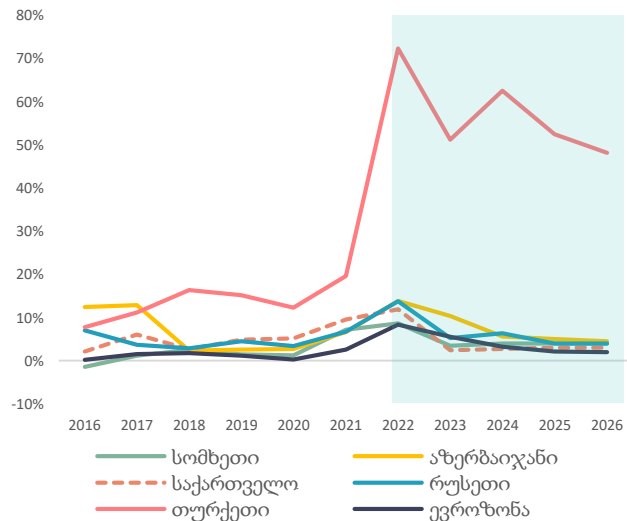
მსოფლიო ეკონომიკის ზრდის გაუარესების მთავარი მოქმედი ფეხის - რუსეთის ეკონომიკა, სანქციების ფონზე, მოსალოდნელია, რომ შეფერხდეს. რუსეთის წინააღმდეგ დაწესებულ ზომებს არა მხოლოდ მოკლევადიანი, არამედ საშუალოვადიანი გავლენაც ექნება, ვინაიდან მსხვილი მომხმარებლები და ქვეყნები უარს ამბობენ რუსეთთან გრძელვადიან პარტნიორობაზე ენერგო და სხვა სექტორებში. 2023 წლის ოქტომბრის შეფასებებით, რუსეთის ეკონომიკის რეალური ზრდა 2022 წელს იყო -2.1%. რაც შეეხება 2023-2024 პერიოდს, მოსალოდნელია, რომ ეს მაჩვენებელი იქნება შესაბამისად 2.2% და 1.1%. სარეიტინგო კომპანიებმა რუსეთის სუვერენული საკრედიტო რეიტინგი ჯერ მკვეთრად გაუარესეს, შემდგომ კი შეწყვიტეს მისთვის რეიტინგის მინიჭება.

დიაგრამა 11: ეკონომიკური ზრდა რეგიონში

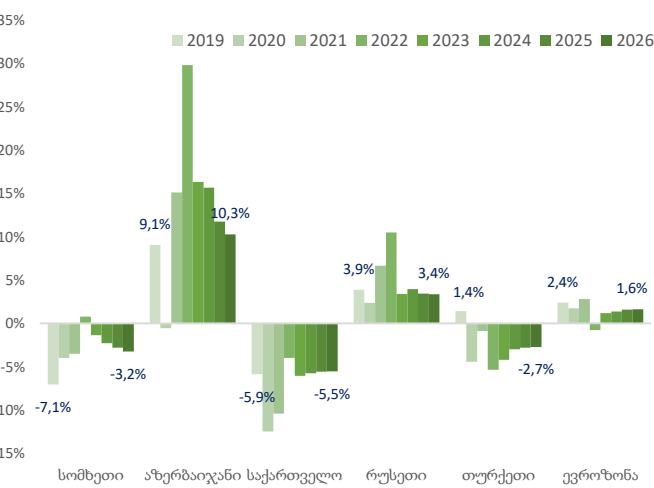
წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

დიაგრამა 12: ინფლაცია რეგიონში

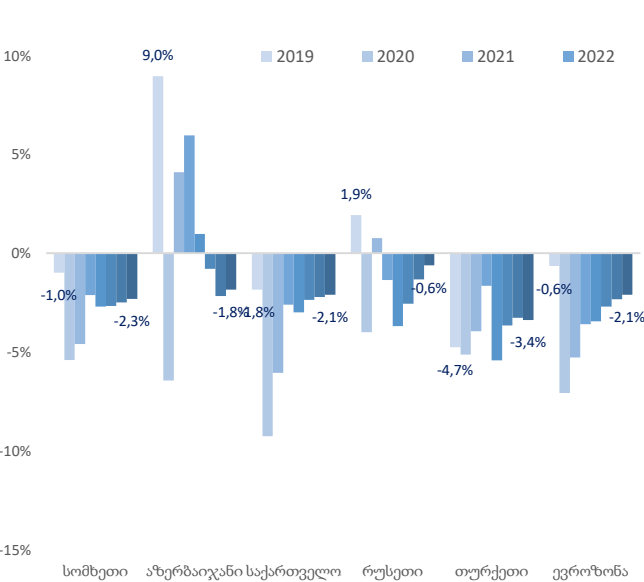
წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

დიაგრამა 13: მიმდინარე ანგარიშის შეფარდება მშპ-თან, %

წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

დიაგრამა 14: ბიუჯეტის დეფიციტის შეფარდება მშპ-თან, %

წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

ომის შედეგად გაზრდილი ნავთობის ფასები დადებითად აისახება აზერბაიჯანის ეკონომიკაზე. IMF-ის 2023 წლის ოქტომბრის ანგარიშის მიხედვით, აზერბაიჯანის მოსალოდნელი ზრდა გაუარესდა. 2021 წლის მაღალი ზრდის შემდგომ, 2022 წელს რეალური ზრდა 4.6% იყო. 2023 და 2024 წლების აზერბაიჯანის რეალური მშპ-ს ზრდის პროგნოზია 2.5%. უკანასკნელ წლებში აზერბაიჯანის ეკონომიკა ხასიათდებოდა მაღალი ინფლაციით. 2022 წელს აზერბაიჯანში ინფლაციამ 13.9% შეადგინა. მოსალოდნელია, რომ ინფლაცია 10.3 და 5.7 პროცენტზე დაფიქსირდეს, შესაბამისად 2023 და 2024 წლებში. 2023 წელს აზერბაიჯანის სუვერენული საკრედიტო რეიტინგები შემდეგია: Fitch-ის შეფასებით BB+ (პოზიტიური), S&P-ის შეფასებით BB+ (სტაბილური) და Moody's-ის მიხედვით Ba1 (სტაბილური).

IMF-ის პროგნოზების მიხედვით, მოსალოდნელი იყო, რომ რეგიონის ქვეყნებში, გარდა ომში ჩართული ქვეყნებისა, სომხეთის ეკონომიკა ყველაზე მეტად დაზარალდებოდა, ვინაიდან მისი ეკონომიკა ყველაზე მეტადაა რუსეთის ეკონომიკაზე დამოკიდებული. თუმცა არსებული რისკები არ მატერიალიზდა. სავალუტო ფონდის 2023 წლის ანგარიშის თანახმად, სომხეთის ეკონომიკური ზრდის განახლებული მაჩვენებლები გაუმჯობესდა. IMF-ის 2023 წლის შეფასებების მიხედვით, 2023 წელს სომხეთის რეალური მშპ 7.0 პროცენტით გაიზარდა, ხოლო 2024 წელს კი 5.0 პროცენტით (2022 წლის ოქტომბრის პროგნოზი 2023 წლისთვის 3.5%). ინფლაცია არ იყო სომხეთში მაღალი 2023 წელს (3.5%) და მოსალოდნელია, რომ 4.0 პროცენტი იქნება 2023-2024 წლებში, რაც რეგიონის სხვა ქვეყნებთან შედარებით დაბალია. 2023 წლის ბოლოსთვის სომხეთის სუვერენული საკრედიტო რეიტინგები დაფიქსირებულია შემდეგ დონეებზე: BB-სტაბილური (Fitch და S&P) და Ba3 სტაბილური (Moody's).

უკრაინის გარშემო მდგომარეობა გაურკვეველი რჩება. IMF-მა განაახლა პროგნოზების გამოქვეყნება 2024 წლისა და მის შემდგომ პერიოდებზე, თუმცა სიტუაცია ამ ქვეყანაში შეიძლება შეიცვალოს ნებისმიერ მომენტში. IMF-ის მიხედვით, 2022 წელს უკრაინის ეკონომიკა შემცირდა 29.1 პროცენტით, რაც პირდაპირაა დაკავშირებული რუსეთის ომით უკრაინაში, რამაც გამოიწვია ჰუმანიტარული კრიზისი, ინფრასტრუქტურის განადგურება და მოსახლეობის გასვლა ქვეყნიდან. რაც შეეხება 2023 და 2024 წლების პროგნოზებს, ქვეყნის რეალური მშპ-ს მოსალოდნელი ზრდა შესაბამისად 2.0 და 3.2 პროცენტების დონეზე განისაზღვრა. 2023 წელს უკრაინაში ინფლაცია 17.7% იყო.

საბარეო სექტორი

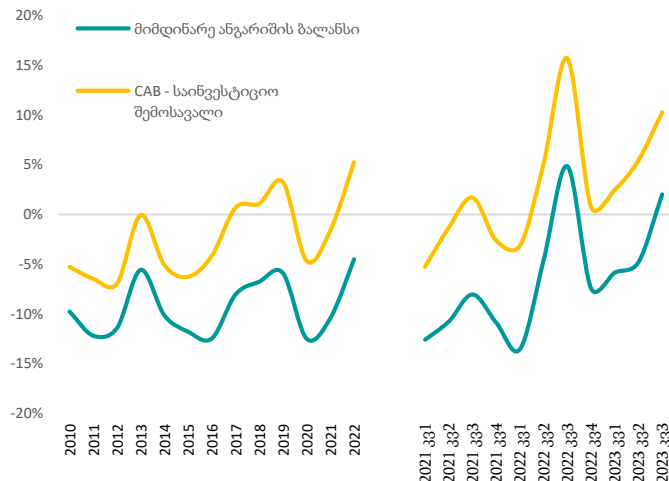
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი

2020 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა მშპ-ს 12.5 პროცენტი შეადგინა, რაც მნიშვნელოვანი გაუარესებაა 2019 წლის 5.9 პროცენტის დეფიციტის შემდეგ. 2021 წლის პირველი კვარტალიდან მიმდინარე ანგარიშის ბალანსმა გაუმჯობესება დაიწყო. 2021 წელს დეფიციტმა მშპ-ს 10.4 პროცენტი შეადგინა. 2022 წელს კი მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა და მშპ-ს 4.5% შეადგინა. გაუმჯობესება გაგრძელდა 2023 წელსაც და პირველ ორ კვარტალში 5.9% და 4.8% დაფიქსირდა, ხოლო მესამე კვარტალში დადებითი ბალანსი დაფიქსირდა 2.0%-ზე.

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსება ხდება ვალით და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით. დეფიციტის ვალით დაფინანსება გულისხმობს ახალი ვალის აღებას და შესაბამისად, უფრო მეტი ხარჯის გაწევას ვალის მომსახურებაზე. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია, რომ მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზრდის ხარჯზე განხორციელდეს. საქართველოში ბოლო პერიოდში უმჯობესდებოდა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსების სტრუქტურა და 2017 წელს დეფიციტი მთლიანად იყო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით დაფინანსებული. რაც შეეხება პოსტპანდემიურ პერიოდს, დეფიციტის დაფინანსებაში საგარეო ვალი საკმაოდ დიდი წვლილით მონაწილეობდა. განსაკუთრებით კი აღსანიშნავია 2020 წელი, როცა ვალით დაფინანსებამ საკმაოდ დიდი წვლილი, 12.5%-დან 8.9 პ.პ შეიტანა დეფიციტის დაფინანსებაში. 2021 წელს შემცირდა ვალის წვლილი, ხოლო 2022 წელს კვლავ გაუმჯობესებულია სტრუქტურა და მთლიანი დეფიციტი უცხოური ინვესტიციებით დაფინანსდა, რამაც 7.1 პ.პ შეიტანა 4.6%-იანი მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსებაში.

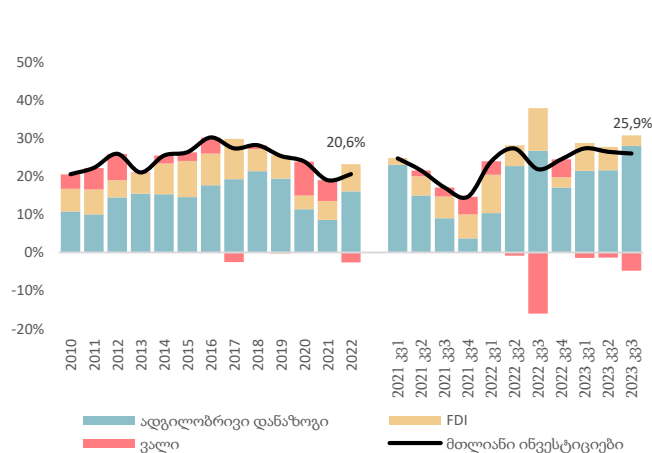
2023 წლის პირველი სამი კვარტლის მდგომარეობით, ვალმა კვლავ უარყოფითი წვლილი შეიტანა მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსებაში. კერძოდ, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის გაუმჯობესების ფონზე, 2023 წლის პირველ კვარტალში 5.9%-იანი დეფიციტისას FDI-ის წილი მის დაფინანსებაში 7.3 პ.პ-ს შეადგენს, ხოლო ვალის წვლილი უარყოფითი 1.4 პ.პ-ია, მეორე კვარტალში ვალის წილი კვლავ უარყოფითი 1.3 პ.პ-ია, ხოლო მესამე კვარტალში, როდესაც მიმდინარე ანგარიშის 2.0%-იანი პროფიციტი დაფიქსირდა, ვალის წილმა უარყოფითი 4.8 პ.პ შეადგინა.

დიაგრამა 15: მიმდინარე ანგარიშის შეფარდება მშპ-თან, %

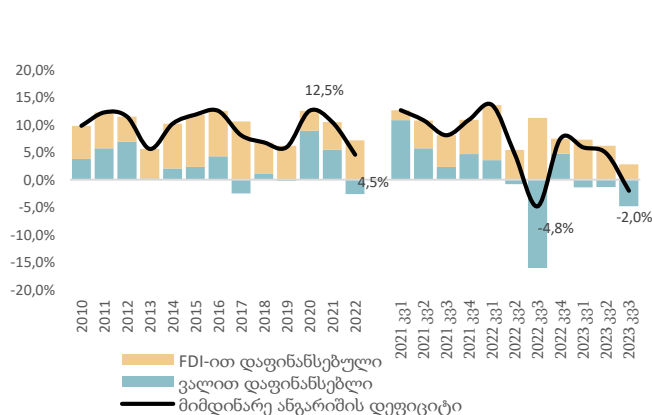
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 16: ადგილობრივი ინვესტიციების დაფინანსება

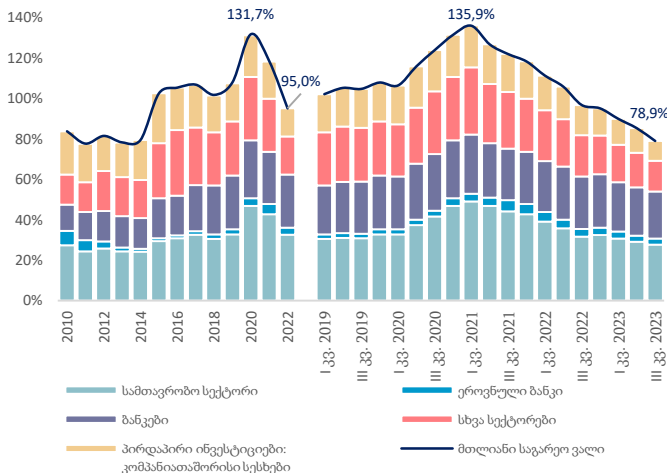
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 17: მიმდინარე ანგარიშის დაფინანსება

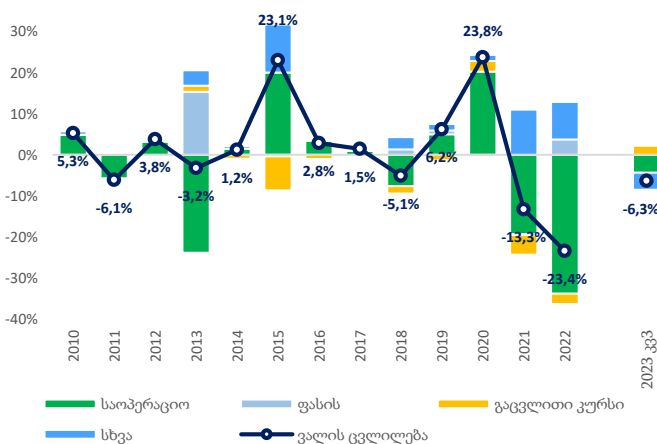
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 18: საგარეო ვალი

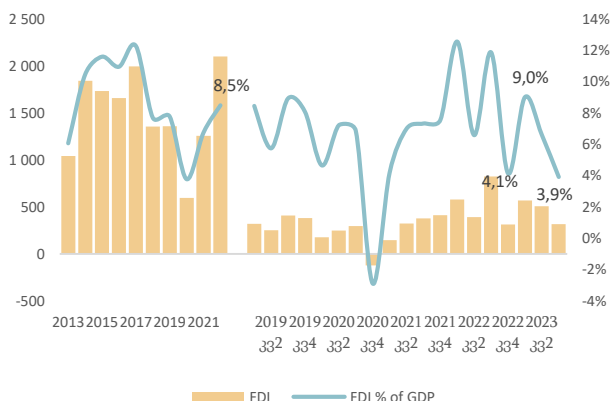
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 19: ვალის მშ-თან თანაფარდობის ცვლილება

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 20: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

წყარო: საქსტატი

საგარეო ვალი

მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტთან ერთად, საქართველოს ეკონომიკის დამატებით სისუსტედ საგარეო ვალი მიიჩნევა, რაც კვლავ რჩება მოწყვლადობის ძირითად წყაროდ. საგარეო ვალი შედგება როგორც სამთავრობო სექტორის ვალისგან, ასევე - კომერციული და ეროვნული ბანკის საგარეო ვალისგან და კომპანიათაშორისი სესხებისგან.

მიმდინარე პანდემიის პირობებში საქართველოს მთლიანი საგარეო ვალი მნიშვნელოვნად გაიზარდა 2020 წელს და მთლიანი შიდა პროდუქტის 131.7 პროცენტი შეადგინა. წინა წელთან შედარებით კი 23.8 პ.პ-ით გაიზარდა. საგარეო ვალის ზრდა მნიშვნელოვნად იყო გამოწვეული სამთავრობო სექტორის ვალის ზრდით, პანდემიისას განხორციელებული ღონისძიებებისა და მოზიდული დაფინანსების გამო. 2021 წელს დაიწყო საგარეო ვალის კლება და მთლიანი შიდა პროდუქტის 118.4 პროცენტი შეადგინა, რაც 13.3 პ.პ-ით ნაკლებია წინა წლის მონაცემთან შედარებით. კლების მიზეზს წარმოადგენს ეკონომიკური აქტივობის დაჩქარება და შესაბამისად, ნომინალური მშპ-ს მოსალოდნელობა მეტად ზრდა. 2022 წელს საგარეო ვალმა 95.0 პროცენტი შეადგინა, ხოლო 2023 წელს კიდევ უფრო შემცირდა, პირველ კვარტალში 89.8 პროცენტამდე, მეორე კვარტალში 85.2 პროცენტამდე, ხოლო მესამე კვარტალში 78.9 პროცენტამდე, რაც ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია პანდემიის შემდეგ.

საგარეო ვალის ცვლილების დეკომპოზიცია წარმოდგენილია როგორც საოპერაციო ანუ ვალის აღებით, ასევე - საფასო ეფექტით, გაცვლითი კურსის ცვლილებითა და ნომინალური მშპ-ს ცვლილებით. აღსანიშნავია, რომ 2015-2016 წლებში ზოგიერთ კვარტალში საგარეო ვალის ზრდაში ყველაზე დიდი წვლილი გაცვლითი კურსის გაუფასურებამ შეიტანა, თუმცა წლიურად გავლენა საოპერაციო ცვლილებას უფრო მეტი ჰქონდა. ამასთან, მშპ ხშირად ხელს უწყობდა საგარეო ვალის შემცირებას. პანდემიის შემდეგ, დოლარში გამოხატული ვალი შემცირებულია 13.3 და 23.4 პ.პ-ით. გაუმჯობესებული მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის გამო საჭირო არ გახდა დეფიციტის ვალის ზრდით დაფინანსება 2021-2022 წლებში, რამაც ხელი შეუწყო ვალის შემცირებას. ეს გაგრძელდა 2023 წელსაც და მესამე კვარტალში ვალი შემცირდა 6.3 პ.პ-ით, სადაც წვლილი შეიტანა საოპერაციომ, კურსის ცვლილებამ კი ვალის ზრდას შეუწყო ხელი.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

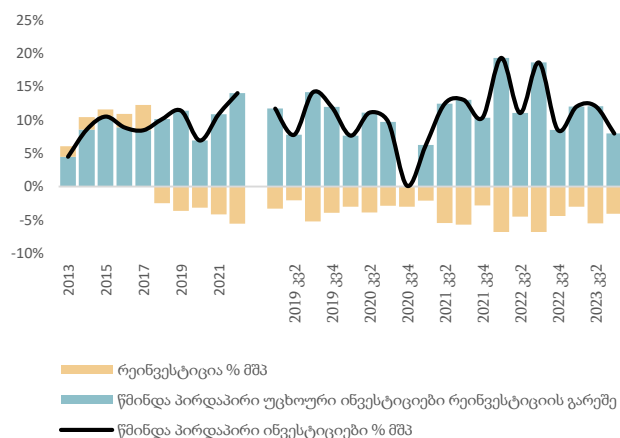
2023 წლის მესამე კვარტალში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) მოცულობამ დაახლოებით 316 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა (მშპ-ს 3.9 პროცენტი), რაც 61.5 პროცენტით ნაკლებია წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით.

2023 წლის მესამე კვარტალში ყველაზე მეტი ინვესტიცია აშშ-დან (16.4 პროცენტი მთლიან FDI-ში) შემოვიდა, ხოლო მეორე და მესამე ადგილს ინაწილებენ გაერთიანებული და ნიდერლანდები, შესაბამისად, 14.5 პროცენტი და 14.3 პროცენტისა წილებით მთლიან FDI-ში.

ინვესტიციები ძირითადად განხორციელდა საფინანსო სექტორში და მისმა მოცულობამ 80.2 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა (მთლიანი ინვესტიციების 25.4 პროცენტი). ასევე მთლიან ინვესტიციებში მაღალი წილი უკავია ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის სექტორს 61.9 მილიონი აშშ დოლარით (19.6 პროცენტი).

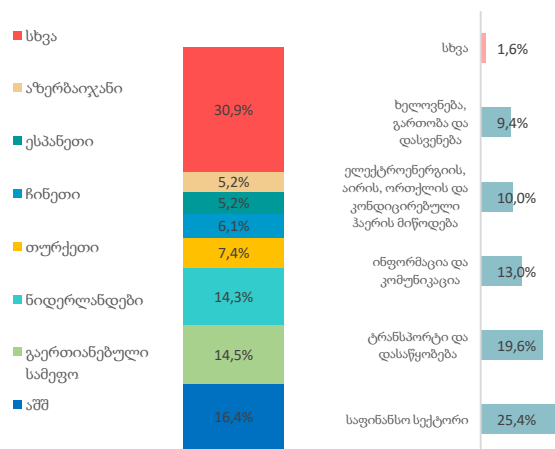
რაც შეეხება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების კომპონენტებს, 2023 წლის მესამე კვარტალში რეინვესტირებულმა შემოსავლებმა მშპ-ს 4.1 პროცენტი შეადგინა და მისმა რაოდენობამ 329.2 მლნ აშშ დოლარს მიაღწია.

დიაგრამა 21: პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები

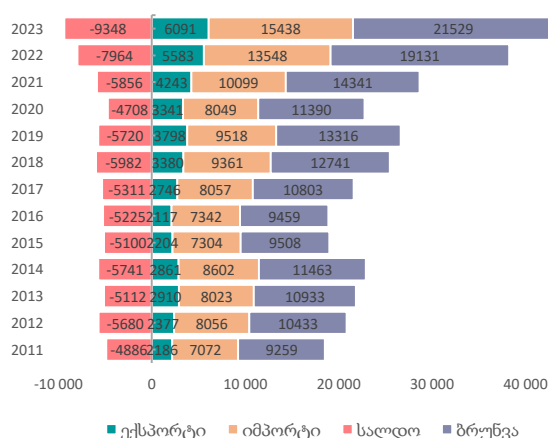
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

დიაგრამა 22: FDI-ის განაწილება (%), 2023 III კვარტალი

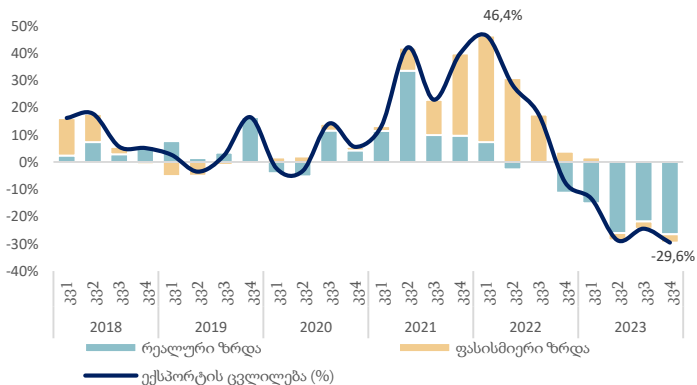
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 23: საგარეო ვაჭრობა

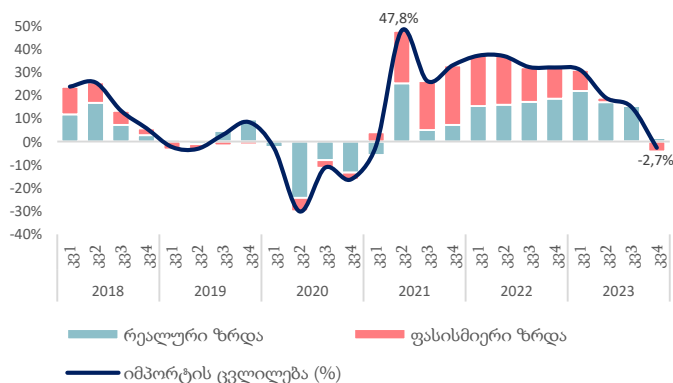
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 24: ადგილობრივი ექსპორტის წლიური ცვლილება

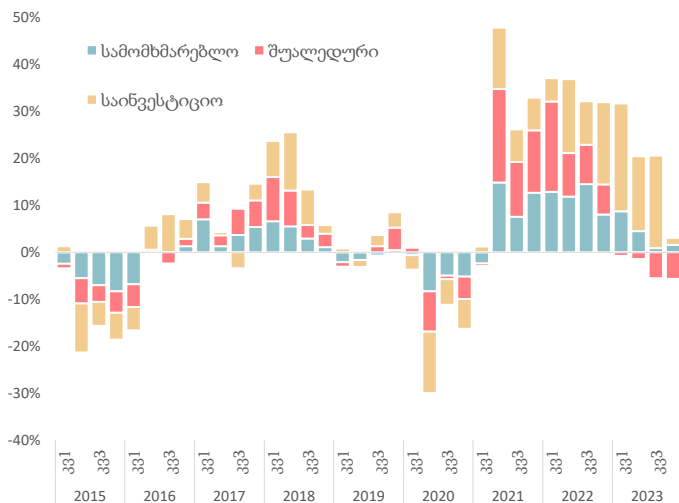
წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 25: იმპორტის წლიური ცვლილება

წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 26: იმპორტის ცვლილების დეკომპოზიცია

წყარო: საქსტატი; ავტორის გაანგარიშება

საგარეო ვაჭრობა

2020 წელს COVID 19-ის პანდემიის ფონზე, მსოფლიოში საგარეო ვაჭრობამ იკლო, რაც საქართველოს ეკონომიკაზეც აისახა. შემცირებული საწარმოო და სამომხმარებლო აქტივობების ფონზე იმპორტმა კლება განიცადა, ხოლო 2020 წლის პირველ ნახევარში შემცირდა ექსპორტიც.

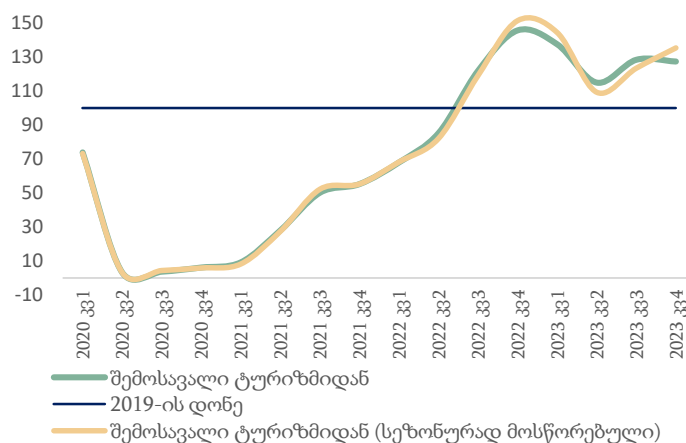
2021 წელს, მას შემდეგ რაც მსოფლიოში და მათ შორის საქართველოშიც დაიწყო შეზღუდვების მოხსნა, საგარეო ვაჭრობამ სწრაფი ტემპებით დაიწყო აღდგენა. გაზრდილ ექსპორტთან ერთად, სწრაფი ტემპებით აღდგა იმპორტიც. ამასთან, ფასების ზრდამ განაპირობა ფასისმიერი ზრდის წვლილის გაზრდაც როგორც ექსპორტის, ასევე - იმპორტის ზრდაში, თუმცა 2022 წელს დაფიქსირდა ადგილობრივი ექსპორტის უფრო ნელი ზრდა, ძირითადად ფასისმიერი ეფექტის შემცირებიდან გამომდინარე. შესაბამისად, 2022 წლის მეოთხე კვარტალში ადგილობრივი ექსპორტის ნომინალური კლება დაფიქსირდა წლიური 7.4 პროცენტის დონეზე, საიდანაც რეალური კლება იყო 11.2 პროცენტი. 2023 წელს ექსპორტი კვლავ მცირდება და მეოთხე კვარტალში 29.6 პროცენტიანი კლება დაფიქსირდა, საიდანაც რეალური კლება 26.4 პროცენტს შეადგენდა, ხოლო ფასების ეფექტი მცირე იყო (უარყოფითი 3.1 პროცენტი).

2023 წლის მეოთხე კვარტალში, სამომხმარებლო პროდუქტის იმპორტი გაიზარდა 4.6 პროცენტით (1.6 პპ წილი მთლიან იმპორტში). საინვესტიციო პროდუქტის იმპორტის ზრდა 4.4 პროცენტს გაუტოლდა (1.4 პპ მთლიან იმპორტში). რაც შეეხება შუალედურ პროდუქტს, კლებამ 17.0 პროცენტი შეადგინა (-5.7 პპ მთლიან იმპორტში). 2023 წლის მეოთხე კვარტალში საქონლის ექსპორტი გაიზარდა 9.1 პროცენტით. ექსპორტის მთავარი შემადგენელი ნაწილი კვლავ მსუბუქი ავტომობილების, (მთლიანი ექსპორტის 37.6 პროცენტი), ასევე დიდი წილი ყურძნის ნატურალური ღვინოებისა (მთლიანი ექსპორტის 4.4 პროცენტი) და ეთილის სპირტის (მთლიანი ექსპორტის 4.3 პროცენტი) ექსპორტს უკავიათ. უმსხვილესი საიმპორტო სასაქონლო ჯგუფი კვლავ მსუბუქმა ავტომობილებმა, ნავთობპროდუქტებმა და სამკურნალო საშუალებებმა შეადგინა, შესაბამისად, 16.2, 9.0 და 3.9 პროცენტული წილით.

ტურიზმი

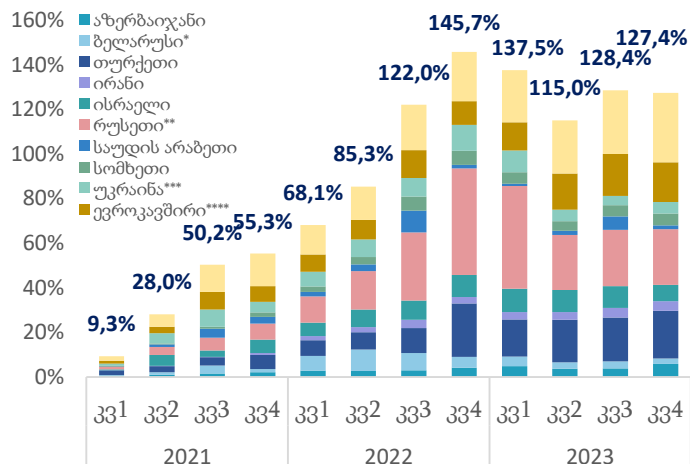
პოსტანდემიურ პერიოდში 2021 წლიდან ეტაპობრივად დაიწყო ტურიზმის სექტორის გაჯანსაღება. 2021 წლის მეორე კვარტალიდან ტურიზმიდან შემოსავლები წლიურად გაიზარდა, ხოლო მესამე კვარტალიდან ნახევრად აღდგა. აღნიშნული ტენდენცია შენარჩუნდა შემდგომაც. აღსანიშნავია, რომ 2022 წლის მესამე კვარტალიდან ტურიზმიდან მიღებულმა შემოსავალმა 2019 წლის დონეს გადააჭარბა და ეს ტენდენცია მიმდინარე პერიოდშიც გრძელდება. 2023 წლის მეოთხე კვარტალში ტურიზმიდან შემოსავალმა 873.7 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელს 12.6 პროცენტით ჩამოუვარდება, ხოლო 2019 წლის მაჩვენებლის 127.4 პროცენტს შეადგენს.

დიაგრამა 27: ტურიზმიდან მიღებული შემოსავალი, 2019 = 100

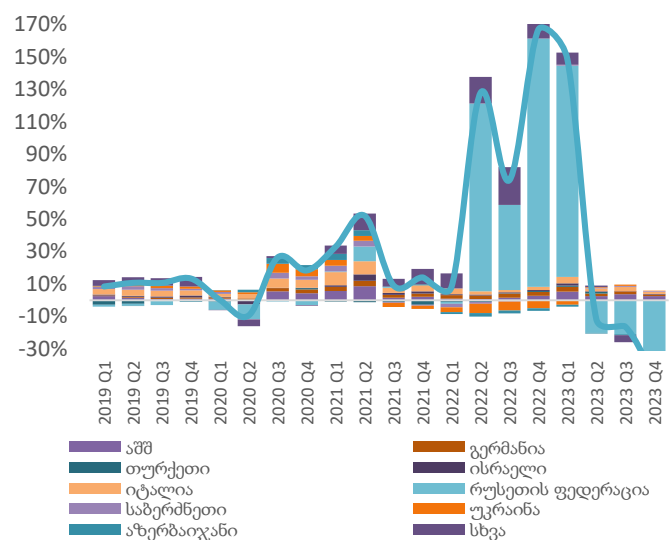
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 28: ტურიზმის აღდგენა ქვეყნების მიხედვით, 2019 წლის შესაბამისი თვე = 100, %

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 29: წმინდა ფულადი გზავნილები

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფულადი გზავნილები

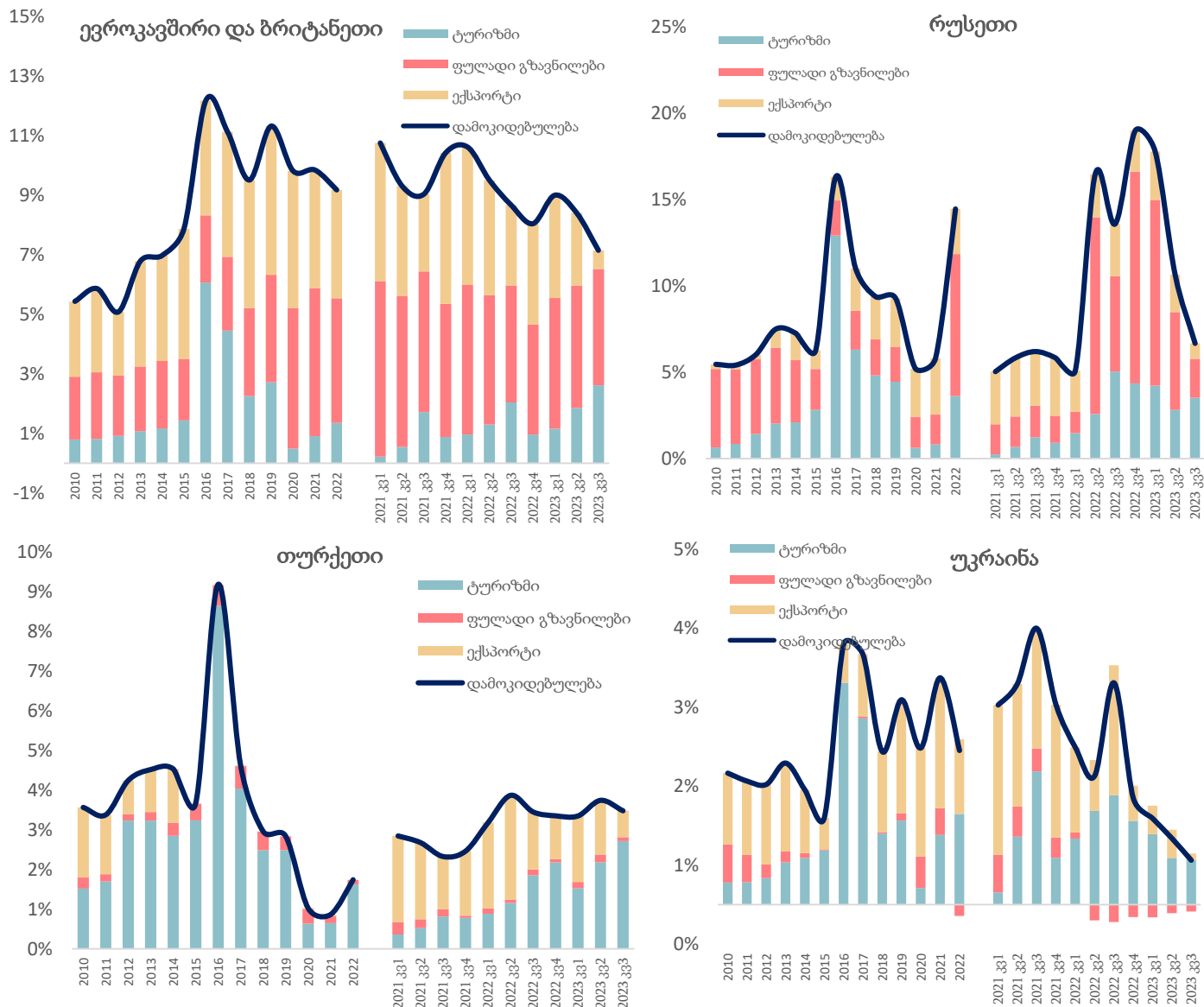
2023 წელს, პირველ კვარტალში წმინდა ფულადი გზავნილების მოცულობამ 1171.5 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა, ის წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით 148.6 პროცენტით გაიზარდა. მეორე კვარტალში დაიწყო წმინდა ფულადი გზავნილების შემცირება. 2023 წლის მეორე კვარტალში ის 11.6 პროცენტით შემცირდა. მესამე კვარტალში დაფიქსირდა 16.3 პროცენტის შემცირება წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით.

რაც შეეხება 2023 წლის მეოთხე კვარტალს, წმინდა ფულადი გზავნილების მოცულობა იყო 787.2 მილიონი აშშ დოლარი, რაც წინა წლის ამავე პერიოდის მაჩვენებელზე 46.1 პროცენტით ნაკლებია. კლებაში ძირითადი წვლილი შეიტანა რუსეთმა 49.9 პპ-ით. ასევე უარყოფითი წვლილი შეიტანეს ყირგიზეთმა (-2.6 პპ), ტაჯიკეთმა (-0.7 პპ), ბელარუსმა (-0.6 პპ), სომხეთმა (-0.5). ზრდა დაფიქსირდა აშშ-დან წმინდა ფულად გზავნილებში 41.19 პროცენტი, რამაც დადებითი წვლილი შეიტანა მთლიან ზრდაში 2.5 პპ-ით, ასევე გაიზარდა წმინდა გზავნილები იტალიიდან 17.9 პროცენტით, რამაც 1.4 პპ-ით გაზარდა მთლიანი ზრდა, ყაზახეთიდან 68.1 პროცენტით, რამაც 1.3 პპ. დადებითი გავლენა იქონია და გერმანიიდან 33.3 პროცენტით, რამაც 1.0 პპ-ით დადებითი წვლილი შეიტანა ზრდაში. აღსანიშნავია, რომ ბოლო პერიოდში რუსეთიდან ფულადი გზავნილები გაზრდილი იყო და დადებითი წვლილი ჰქონდა გზავნილების ზრდაში. აღნიშნული დინამიკა შეიცვალა 2023 წლის მეორე კვარტალში, რაც შეიძლება დაკავშირებული იყოს მაღალ საბაზო ეფექტთან.

სხვა ქვეყნებზე დამოკიდებულება

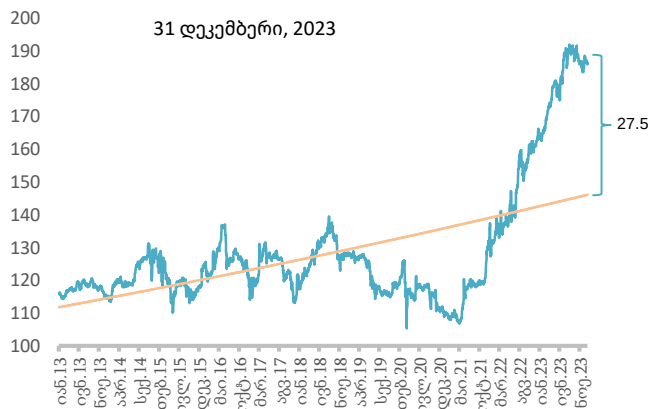
საქართველოს ეკონომიკა დივერსიფიცირებულია სხვა ქვეყნებზე დამოკიდებულების თვალსაზრისით. მთლიან შიდა პროდუქტში ექსპორტის, ტურიზმისა და ფულადი გზავნილების წილების მიხედვით, საქართველო ყველაზე მეტად დამოკიდებულია რუსეთზე, თურქეთზე, უკრაინასა და ევროკავშირის ქვეყნებზე. 2023 წლის მესამე კვარტლის მონაცემების მიხედვით, რუსეთზე დამოკიდებულება კვლავ მაღალია, თუმცა 2023 წლის პირველ ნახევრიდან შეინიშნება ამ დამოკიდებულების სწრაფი კლება. რუსეთზე დამოკიდებულების მთავარი განმაპირობებელი ტურიზმია. თურქეთზე დამოკიდებულება კვლავ სტაბილურია, თუმცა 2022 წელს გაიზარდა ტურიზმიდან შემოსავლების ზრდის გამო. შემცირდა დამოკიდებულება უკრაინაზე, რაც გამოწვეულია უკრაინაში საქონლის ექსპორტისა და ფულადი გზავნილების კლებით. შემცირებულია, მაგრამ კვლავ მაღალ ნიშნულს ინარჩუნებს ევროკავშირზე დამოკიდებულება. 2023 წლის პირველ 9 თვის განმავლობაში ძირითად პარტნიორებზე დამოკიდებულების შემცირება მიუთითებს სავალუტო შემოსულობების მეტ დივერსიფიცირებაზე.

დიაგრამა 30: დამოკიდებულება ძირითად სავაჭრო პარტნიორებზე (%-ულად მშპ-სთან)

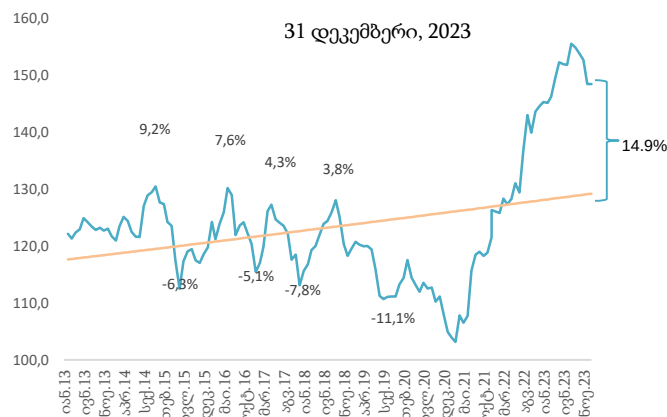

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

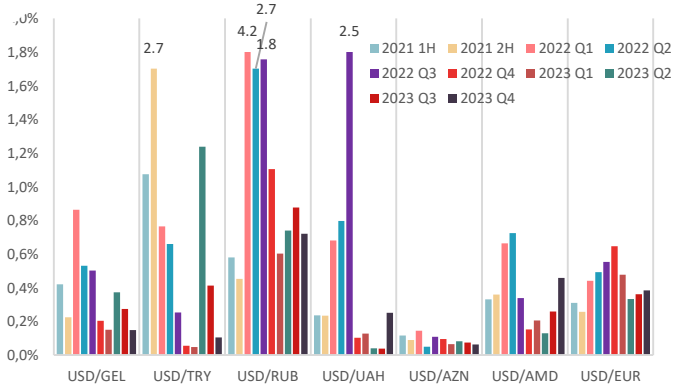
დიაგრამა 31: ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი

დიაგრამა 32: რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი

დიაგრამა 33: გაცვლითი კურსის მერყეობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

ცხრილი 1: ნომინალური ეფექტური და რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსების ცვლილება

	1 იანვარი, 2024	1 იან 2024 - 1 იან 2023	1 იან 2024 - 1 იან 2022
ევრო	2.9753	▼ -3.1%	▲ 17.6%
აშშ დოლარი	2.6894	▲ 0.5%	▲ 14.9%
თურქული ლირა	0.0910	▲ 58.6%	▲ 154.1%
რუსული რუბლი	0.0299	▲ 22.9%	▲ 37.8%
ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი	186.24	▲ 13.2%	▲ 42.0%
რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი (დეკემბერი 2023)	148.47	▲ 2.3%	▲ 17.5%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ბასვლითი კურსი

COVID-19 პანდემიის საწყის ეტაპზე, მაღალი გაურკვევლობის პირობებში, მთელ მსოფლიოში აღინიშნებოდა დოლარის გამყარება. 2021 წლიდან კი დოლარმა შესუსტება დაიწყო, როგორც განვითარებადი, ისე - განვითარებული ქვეყნების ვალუტებთან. მსგავს ტრაექტორიას გაჰყვა ლარიც. 2021 წლის აპრილიდან, ლარმა სწრაფი გამყარება დაიწყო, რასაც ხელს უწყობდა როგორც დოლარის დადებითი ტენდენცია, ასევე სწრაფად მზარდი ექსპორტი და გაუმჯობესებული მოლოდინები. 2022 წლის დასაწყისიდან შეინიშნებოდა ლარის გამყარება, მაგრამ რუსეთის მიერ უკრაინაში წამოწყებული ომის შემდგომ, ლარი მკეთრად გაუფასურდა შემდგომ კი დასტაბილურება დაიწყო გამყარების მხრივ. ამ ყველაფერმა გაზარდა ლარის მერყეობა. ლარის გაზრდილი მერყეობა თანხვედრაშია საქართველოს სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ვალუტების ქცევასთან. 2023 წლის მეოთხე კვარტალში ლარი დაბალი ტემპით გაუფასურდა, რასაც ძირითადად განაპირობებდა შემცირებული სავალუტო შემოსულობები. 2023 წლის მეოთხე კვარტალში ლარი დოლართან მიმართებაში უმნიშვნელოდ 0.4 პროცენტით, ხოლო ევროსთან კი 4.7 პროცენტით გაუფასურდა წინა კვარტალთან შედარებით. რაც შეეხება თურქულ ლირას, ლარი მის მიმართ 6.9 პროცენტით გამყარდა ამავე პერიოდში. რუსულ რუბლთან მიმართებით ლარი 9.1 პროცენტით გაუფასურდა. 2023 წლის მეოთხე კვარტალში ლარის ნომინალური და რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი მკვეთრად გამყარდა და მის საშუალოვადიან ტრენდს აღემატებოდა შესაბამისად 27.5 და 14.9 პროცენტით.

ფისკალური სექტორი

ნაერთი ბიუჯეტის შესრულება

2023 წლის მეოთხე კვარტალში ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 5,008 მლნ ლარით, საანგარიშო პერიოდში კი მობილიზებულ იქნა 5,330 მლნ ლარი, რაც შეადგენს საპროგნოზო მაჩვენებლის 106.4 პროცენტს.

- საშემოსავლო გადასახადის სახით მობილიზებულია 1,526 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (1,415 მლნ ლარი) 107.9 პროცენტია.
- მოგების გადასახადის სახით მობილიზებულია 430 მლნ ლარი, რაც ჩამორჩება საპროგნოზო მაჩვენებელს (412 მლნ ლარი) და მის 104.4 პროცენტს შეადგენს.
- დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით მობილიზებულია 2,234 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (2,246 მლნ ლარი) 99.4 პროცენტია.
- აქციის სახით მობილიზებულია 667 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (617 მლნ ლარი) 108.1 პროცენტია.
- იმპორტის გადასახადის სახით მობილიზებულია 37 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (36 მლნ ლარი) 103.4 პროცენტია.
- ქონების გადასახადის სახით მობილიზებულია 146 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (128 მლნ ლარი) 114.3 პროცენტია.

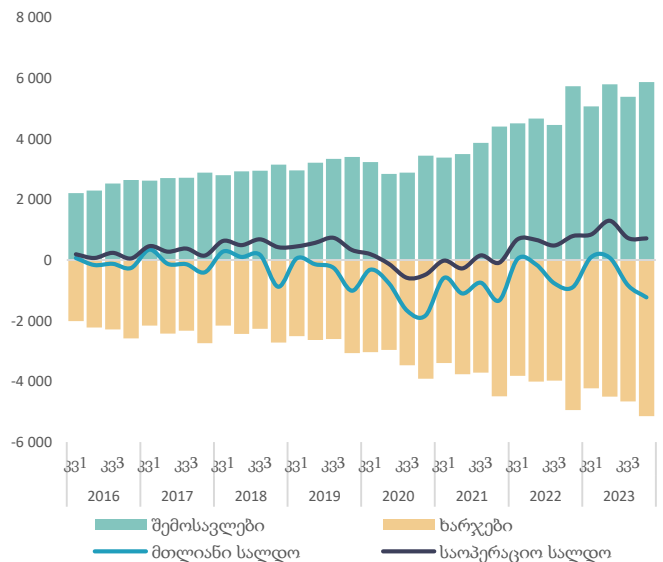
2023 წლის მეოთხე კვარტალში, წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები გაიზარდა 2.2 პროცენტით, ხოლო ხარჯები გაიზარდა 4.1 პროცენტით. ამავე დროს, ნაერთი ბიუჯეტის საოპერაციო სალდომ, რაც წარმოადგენს მთავრობის დანაზოგს, შეადგინა 712.2 მლნ ლარი, ხოლო მთლიანი სალდო განისაზღვრა -1229.7 მლნ ლარით.

დიაგრამა 34: ნაერთი ბიუჯეტის შესრულება

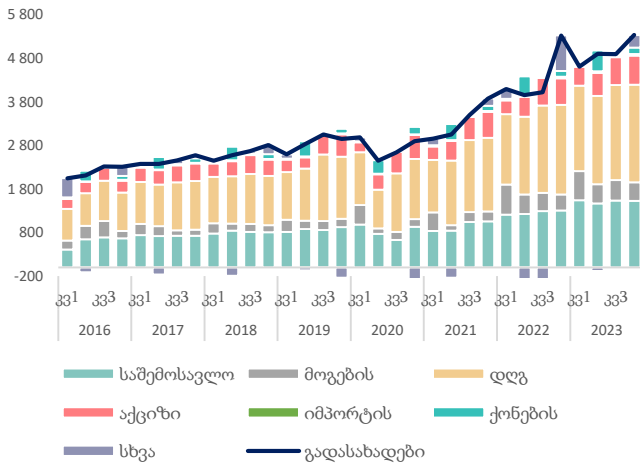
წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 35: ნაერთი ბიუჯეტის სალდო

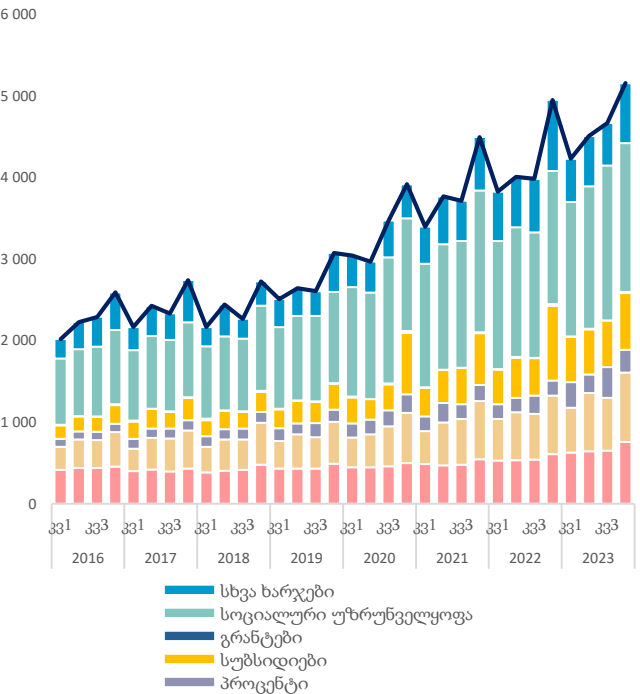
წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 36: გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

დიაგრამა 37: ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯები

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

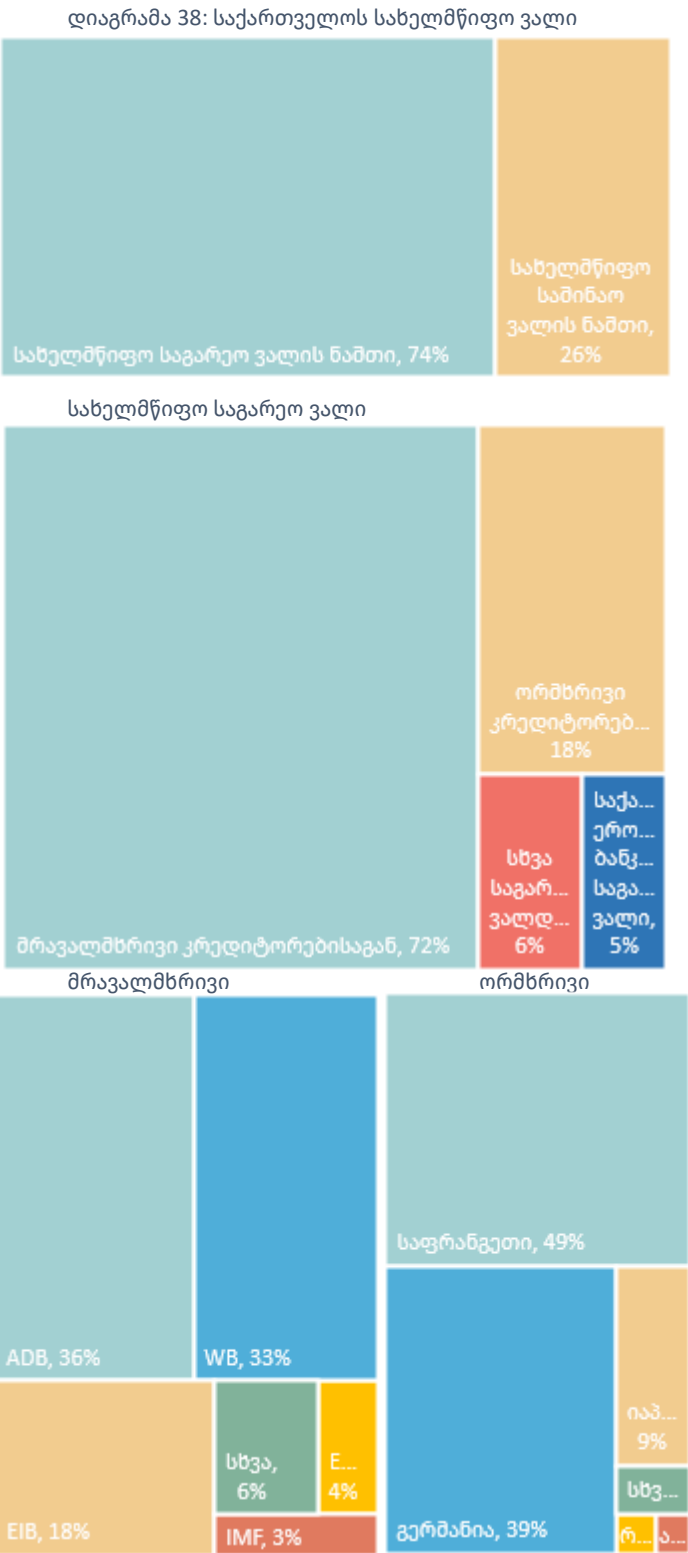
საბიუჯეტო შემოსავლებში მნიშვნელოვან წილს იკავებს გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი, რაც 2023 წლის მეოთხე კვარტალის მონაცემებით შეადგენს 90.9 პროცენტს. ნაერთმა ბიუჯეტმა გადასახადებიდან მიიღო 5,330 მლნ ლარი, რაც 0.2 პროცენტით მეტია წინა წლის მაჩვენებელზე. საშემოსავლო გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი წლიურად გაიზარდა 17.1 პროცენტით და გაუტოლდა 1,526 მლნ ლარს. მოგების გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები კი წლიურად 16.4 პროცენტით გაიზარდა წინა წლის მეოთხე კვარტალთან შედარებით და გაუტოლდა 430 მლნ ლარს, რაც შეადგენს საგადასახადო შემოსავლების 8.1 პროცენტს. ამავე დროს, გადასახადებიდან მიღებულ შემოსავალში მნიშვნელოვანი ზრდა შეინიშნება დამატებული ღირებულებისა და საშემოსავლო გადასახადებში. კერძოდ, დამატებული ღირებულების გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი გაიზარდა 8.7 პროცენტით და მოიცავს საგადასახადო შემოსავლების 41.9 პროცენტს. რაც შეეხება საშემოსავლო გადასახადებიდან მიღებულ შემოსავალს, მისი წილი შეადგენს 28.6 პროცენტს, ხოლო ზრდის ტემპი გაუტოლდა 17.1 პროცენტს. 9.7 პროცენტით გაიზარდა აქციის გადასახადებიდან მიღებული შემოსავალი.

2023 წლის მეოთხე კვარტალში ხარჯები წლიურად გაიზარდა 4.1 პროცენტით და შეადგინა 5,154 მლნ ლარი. ბიუჯეტის ხარჯების ნაწილში ყველაზე დიდი წილი უკავია სოციალურ უზრუნველყოფაზე გაწეულ ხარჯებს, რომელიც შეადგენს მთლიანი ხარჯების 35.3 პროცენტს, ხოლო წლიური ზრდის ტემპი ტოლია 11.6 პროცენტის. გაიზარდა შრომის ანაზღაურებაზე გაწეული ხარჯები, რომლის წლიური ზრდის ტემპი გაუტოლდა 24.4 პროცენტს და შეადგინა 758 მლნ ლარი, რაც არის მთლიანი ხარჯების 14.7 პროცენტი. რაც შეეხება ხარჯების დანარჩენ მუხლებს, საქონელსა და მომსახურებას (მთლიანი ხარჯების 16.5 პროცენტი), სუბსიდიებს (მთლიანი ხარჯების 13.6 პროცენტი), პროცენტს (მთლიანი ხარჯების 5.4 პროცენტი) და სხვა ხარჯებს (მთლიანი ხარჯების 14.3 პროცენტი), 2022 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, შესაბამისად, 18.1 პროცენტით, -23.3 პროცენტით, 53.5 პროცენტით და -15.4 პროცენტით მეტი იქნა მათზე მიმართული.

საქართველოს სახელმწიფო ვალი

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოს სახელმწიფო ვალის ნაშთმა შეადგინა 32,409 მლნ ლარი, მათ შორის:

- ❑ სახელმწიფო საშინაო ვალის ნაშთი შეადგენს 8,452.7 მლნ ლარს, მათ შორის:
 - ეროვნული ბანკისათვის განკუთვნილი ერთწლიანი ყოველწლიურად განახლებადი სახელმწიფო ობლიგაცია („ობლიგაცია სეზ-ისტვის“) – 80.8 მლნ ლარი;
 - სხვადასხვა ვადის მქონე სახელმწიფო ობლიგაციები ღია ბაზრის ოპერაციებისათვის („ობლიგაციები ღია ბაზრისთვის“) – 152 მლნ ლარი;
 - ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო ვალდებულებები - 360 მლნ ლარი;
 - ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო ობლიგაციები - 7,778.1 მლნ ლარი;
- ❑ სახელმწიფო საგარეო ვალის ნაშთი შეადგენს 23,956.6 მლნ ლარს.

წყარო: საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

მონეტარული სექტორი

პირველი სექტორის ლარიზაცია

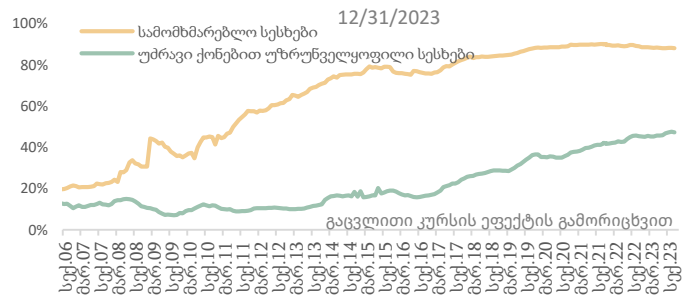
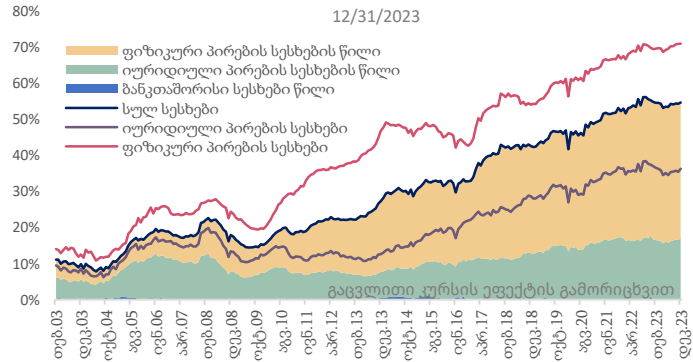
სესხების ლარიზაციას მზარდი ტენდენცია გააჩნია. 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით მთლიანი სესხების ნაშთების ლარიზაცია 54.7 პროცენტს გაუტოლდა. აღსანიშნავია, რომ მთლიანი სესხების ლარიზაციის ძირითად დეტერმინანტს კვლავ ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხების ლარიზაცია წარმოადგენს. 2023 წლის 31 დეკემბრისათვის ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხების ნაშთებზე ლარიზაციამ 71.1 პროცენტი, ხოლო იურიდიულ პირებზე გაცემული სესხების ნაშთებზე 36.4 პროცენტი შეადგინა.

რაც შეეხება სესხების ლარიზაციას უზრუნველყოფის მიხედვით, სამომხმარებლო სესხების ლარიზაცია მნიშვნელოვნად აღემატება უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხების ლარიზაციას. სამომხმარებლო სესხების ლარიზაცია 2023 წლის განმავლობაში 88 პროცენტის ირგვლის დასტაბილურდა და 31 დეკემბრის მდგომარეობით 87.8 პროცენტი შეადგენა, რაც შეეხება იპოთეკური სესხების ლარიზაციას, ის ამავე პერიოდში 46.9 პროცენტს გაუტოლდა.

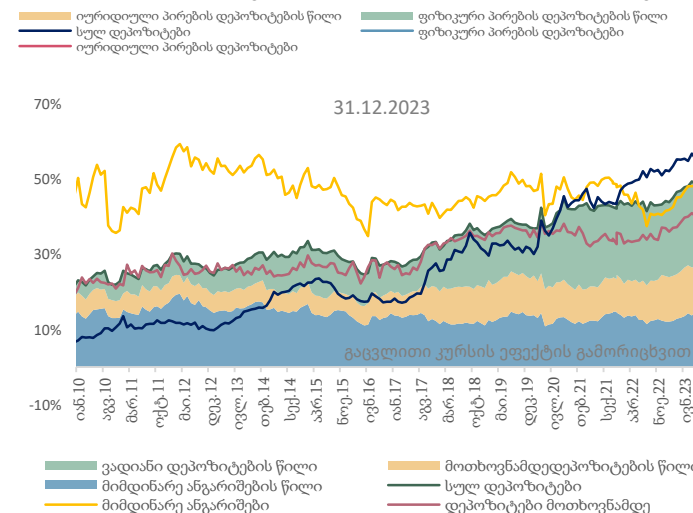
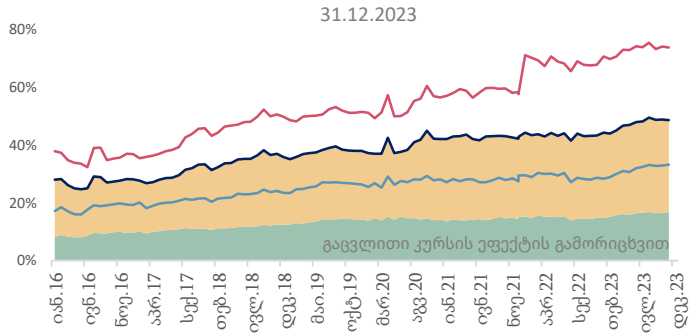
დეპოზიტების ლარიზაცია ჩამოუვარდება სესხების ლარიზაციას. მთლიანი დეპოზიტების ლარიზაცია 31 დეკემბრის მდგომარეობით 48.5 პროცენტი შეადგინა. დეპოზიტების ლარიზაციას მნიშვნელოვნად განაპირობებს იურიდიული პირების დეპოზიტების ლარიზაცია, რომელიც 2023 წლის 31 დეკემბერს 74 პროცენტს გაუტოლდა, ხოლო ამავე პერიოდში ფიზიკური პირების დეპოზიტების ლარიზაცია 34.9 პროცენტს შეადგენს.

აღსანიშნავია, რომ დეპოზიტების ლარიზაციაში ძირითად კონტრიბუტორს კვლავ ვადიანი დეპოზიტების ლარიზაცია წარმოადგენს, რომელიც 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მისი მნიშვნელობა 50.7 პროცენტს გაუტოლდა. ამავე პერიოდში მიმდინარე ანგარიშების ლარიზაცია 50.7 პროცენტს შეადგენს, ხოლო მოთხოვნამდე დეპოზიტების ლარიზაცია 40.2 პროცენტს გაუტოლდა.

დიაგრამა 39: სესხების ლარიზაცია

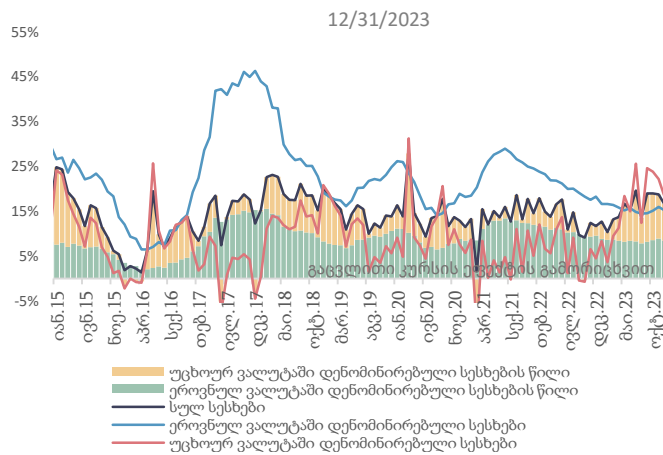
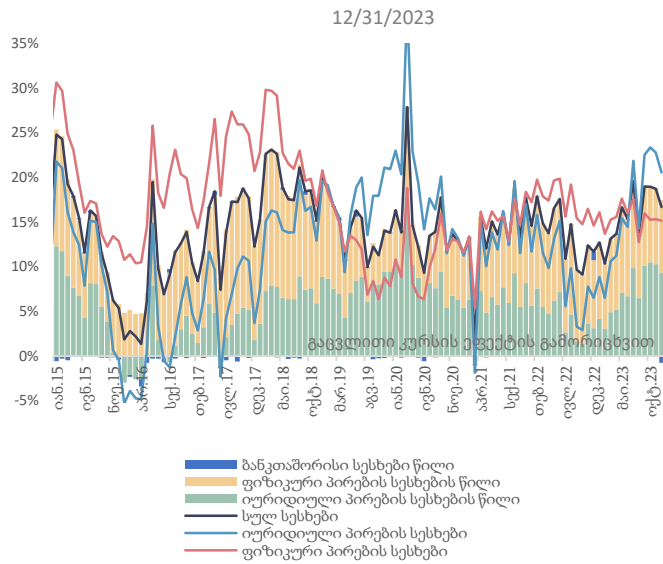

დიაგრამა 40: დეპოზიტების ლარიზაცია

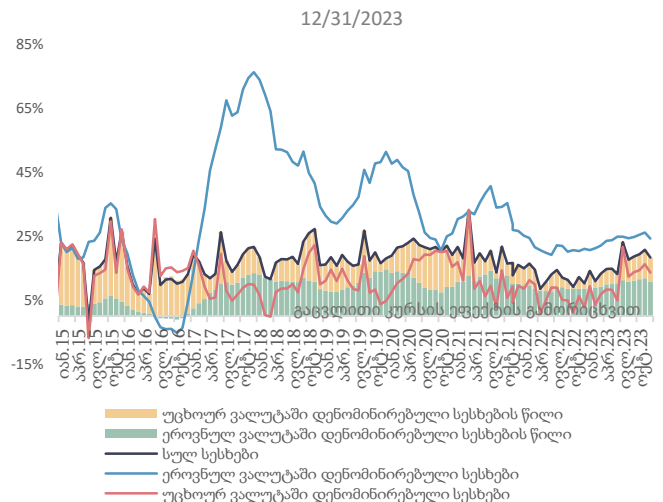

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 41: სესხების წლიური ზრდა

დიაგრამა 42: უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხების წლიური ზრდა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სახსების მიმოხილვა

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 2022 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით მთლიანი სესხები 16.7 პროცენტით გაიზარდა, რაც 2.3 პროცენტული პუნქტით მაღალია წინა კვარტალში დაფიქსირებულ მნიშვნელობაზე (კურსის ეფექტის გამორიცხვით). აგრეთვე მნიშვნელოვანი ზრდა შეინიშნება იურიდიული პირების სესხების წლიურ ზრდაშიც, რამაც განაპირობა მისი მნიშვნელობის 20.5 პროცენტამდე ზრდა. ამავე პერიოდში ფიზიკური პირების სესხების წლიური ზრდა 15.1 პროცენტს შეადგენს.

აღსანიშნავია რომ ეროვნული ვალუტაში დენომინირებული სესხების ზრდას ბოლო პერიოდში ზრდის მაღალ ტემპს ინარჩუნებს, რომლის მნიშვნელობაც, 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 15.2 პროცენტს გაუტოლდა. აღნიშნული მაჩვენებელი 0.7 პროცენტული პუნქტით მაღალია 2022 წლის ანალოგიურ მნიშვნელობაზე. ამავე პერიოდში უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული სესხების ზრდამ 18.5 პროცენტი შეადგინა, რაც 6.1 პროცენტული პუნქტით ჩამოუვარდება გასული კვარტალის მნიშვნელობას (კურსის ეფექტის გამორიცხვით).

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხების წლიურმა ზრდამ 18.3 პროცენტი შეადგინა. ამასთან აღსანიშნავია, რომ ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებულ იპოთეკურ სესხებში 24.2 პროცენტიანი ზრდა დაფიქსირდა, რაც 0.5 პროცენტული პუნქტით ჩამოუვარდება წინა კვარტალის მნიშვნელობას, ხოლო უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული იპოთეკური სესხების ზრდა 13.6 პროცენტს შეადგენს, რაც 0.1 პროცენტული პუნქტით მაღალია წინა კვარტალთან შედარებით.

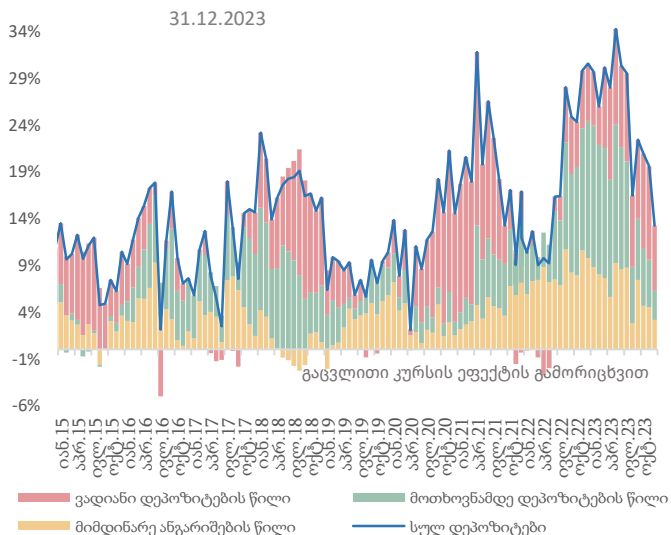
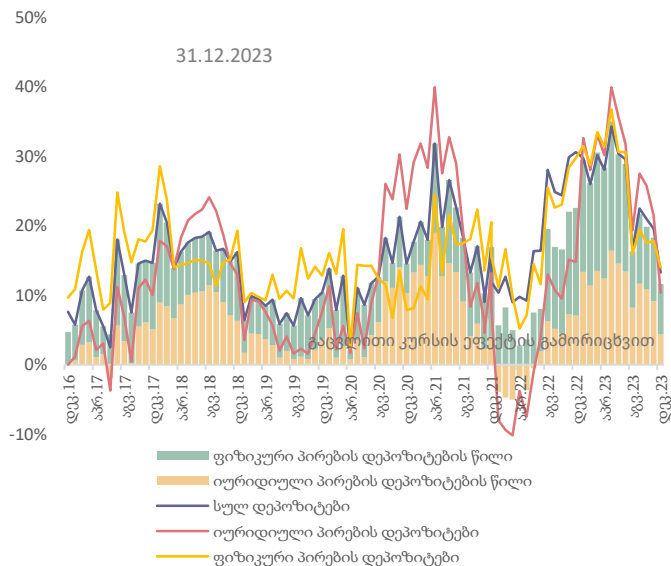
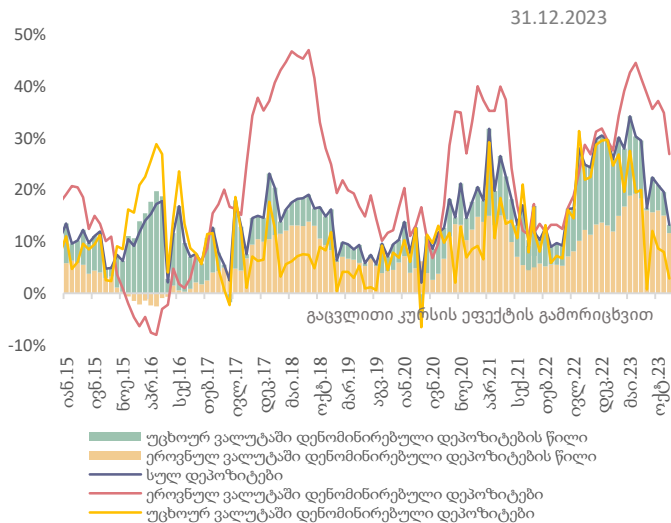
დეპოზიტების მიმოხილვა

2023 წლის 31 დეკემბრის მთლიანი დეპოზიტების ზრდა, 2022 წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, 13.2 პროცენტს შეადგენს, რაც 9.2 პროცენტული პუნქტით აღემატება წინა კვარტლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ამის ძირითად მიზეზს წარმოადგენს უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული დეპოზიტების ზრდის ტემპის დაბალი დონე. ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული დეპოზიტების წლიურმა ზრდამ 26.9 პროცენტი შეადგინა, ამავე პერიოდში კი უცხოური ვალუტით დენომინირებული დეპოზიტების წლიურმა ზრდამ 2.8 პროცენტი შეადგინა.

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფიზიკური პირების დეპოზიტების ზრდამ 14 პროცენტი შეადგინა, ხოლო იურიდიული პირების დეპოზიტების წლიურმა ზრდამ იმავე პერიოდში 10.4 პროცენტს გაუტოლდა.

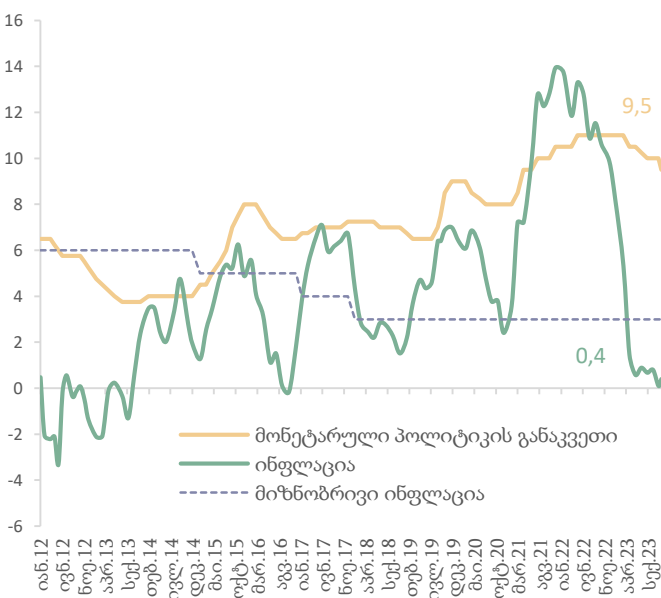
რაც შეეხება დეპოზიტების ზრდას ტიპების მიხედვით, ყველაზე მაღალი ზრდით ხასიათდებიან ვადიანი და მიმდინარე დეპოზიტები. 2024 წლის 1 იანვრისათვის, ვადიან დეპოზიტებში წლიური ზრდის ტემპმა შეადგინა 13.2 პროცენტი. რაც შეეხება მიმდინარე ანგარიშსა და მოთხოვნამდე დეპოზიტებს, მათ წლიურმა ზრდამ შესაბამისად შეადგინა 10.2 და 9.6 პროცენტი.

დიაგრამა 43: დეპოზიტების წლიური ზრდა

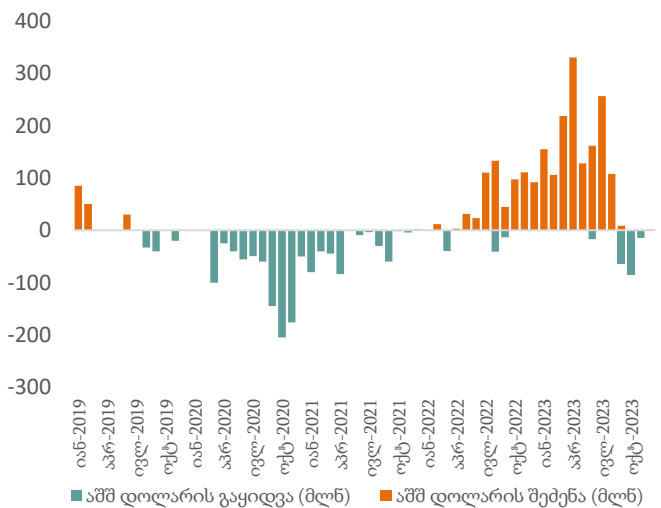

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 44: ინფლაცია და მონეტარული პოლიტიკის
განაკვეთი

დიაგრამა 45: სეზონალური აუქციონზე აშშ
დოლარით ვაჭრობის დინამიკა, მლნ

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

საქართველოს ეროვნული ბანკის (სებ) მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტმა 2023 წლის მეოთხე კვარტალში ჩაატარა 2 სხდომა. 20 დეკემბრის სხდომაზე სებ-ის კომიტეტმა რეფინანსირების განაკვეთი შეადგინა 0.5 პპ-ით და 9.5 პროცენტზე განსაზღვრა.

სებ-ს მიხედვით, რუსეთის მიერ უკრაინაში შეჭრამ გლობალურად მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ცვლილებები გამოიწვია. აღნიშნულ სიტუციას უფრო მეტად ამძაფრებს ახლო აღმოსავლეთის პოლიტიკური კონფლიქტი. თუმცა, ბოლო პერიოდში საერთაშორისო სასაქონლო და ნედლეულის ბაზრებზე ფასების დასტაბილურების ნიშნები იკვეთება, რაც ამცირებს იმპორტირებულ ინფლაციას. აღსანიშნავია ინფლაციაზე მოქმედი შიდა ფაქტორებიც, როგორიცაა საშუალო ეკონომიკური ზრდა (7%), ადგილობრივი წარმოების კლებადი ინფლაცია, გაზრდილი ბიზნეს სესხები და მკაცრი მონეტარული პოლიტიკა. საქართველოში ინფლაციამ პიკური პერიოდი უკვე გაიარა, შემცირდა და სამიზნე მაჩვენებლისკენ მიახლოება დაიწყო. დეკემბერში ინფლაციამ 0.4 პროცენტი შეადგინა. ასევე ხაზგასასმელია, რომ 2023 წლის წლიური ფაქტობრივი ინფლაცია 2.5%-ია და უკვე სამიზნე მაჩვენებელს (3%) ჩამოსცდა. მოსალოდნელია, რომ ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის გამყარების ფონზე, აღნიშნული გლობალური ტენდენციები და გამკაცრებული მონეტარული პოლიტიკის ეფექტები ეტაპობრივად ადგილობრივ ბაზარსაც გადმოეცემა, რაც ინფლაციის კიდევ უფრო მეტად შემცირებას შეუწყობს ხელს. ასევე აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკი ნელი ტემპით მოახდენს მონეტარული პოლიტიკის შერბილებას ინფლაციური რისკების გათვალისწინებით.

2023 წლის მეოთხე კვარტალში ეროვნულმა ბანკმა აუქციონის საშუალებით განახორციელა რამოდენიმე სავალუტო ინტერვენცია და აღნიშნულ პერიოდში დაახლოებით 100 მლნ აშშ დოლარი გაყიდა.

საპროცენტო განაკვეთები

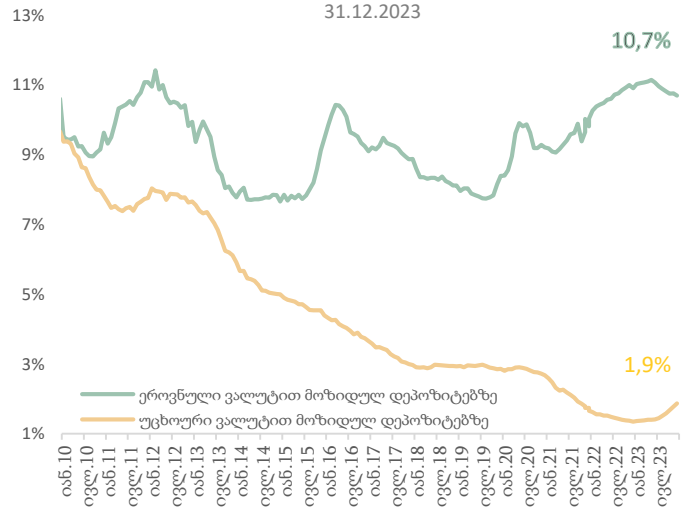
2023 წლის 31 დეკემბრისთვის, უცხოური ვალუტით განთავსებულ დეპოზიტებზე საპროცენტო განაკვეთმა 1.9 პროცენტი შეადგინა, ხოლო ეროვნული ვალუტით 10.7 პროცენტს უტოლდება.

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, იურიდიული პირების მიერ ეროვნულ ვალუტაში განთავსებულ დეპოზიტებზე საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთი 10.9 პროცენტს გაუტოლდა, ხოლო უცხოური ვალუტით - 2.6 პროცენტს. ამავე პერიოდში ფიზიკური პირების დეპოზიტებზე საშუალო წლიური საპროცენტო განაკვეთები უცხოური ვალუტით განთავსებულ დეპოზიტებზე 1.8 პროცენტს, ხოლო ეროვნული ვალუტით - 10.8 პროცენტს შეადგენს.

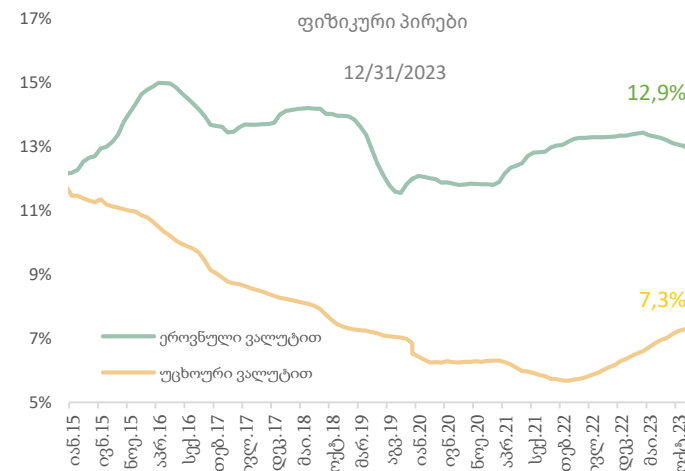
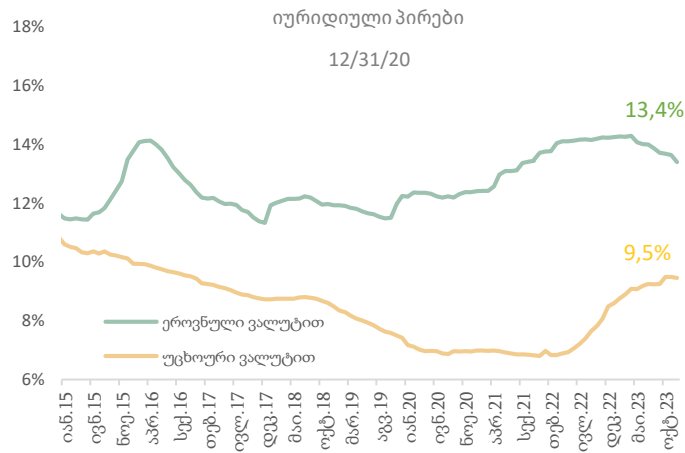
2023 წლის 31 დეკემბრის საშუალო წლიური შეწონილი საპროცენტი განაკვეთი მოკლევადიან სამომხმარებლო სესხებზე 14.6 პროცენტს გაუტოლდა (ეროვნული ვალუტით - 17.2 პროცენტი, ხოლო უცხოური ვალუტით - 6.3 პროცენტი). გრძელვადიან სამომხმარებლო სესხებზე საშუალო შეწონილ საპროცენტო განაკვეთს მნიშვნელოვანწილად ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული სესხები განსაზღვრავს.

იურიდიულ პირებზე გაცემულ, ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებულ იპოთეკურ სესხებზე საპროცენტო განაკვეთი 2023 წლის 31 დეკემბერს 13.4 პროცენტს შეადგენდა, ხოლო უცხოური ვალუტით - 9.5 პროცენტს. ამავე პერიოდში ფიზიკურ პირებზე ეროვნულ ვალუტაში გაცემულ სესხებზე საპროცენტო განაკვეთმა 12.9 პროცენტი შეადგინა, ხოლო უცხოურ ვალუტაში - 7.3 პროცენტი.

დიაგრამა 46: საპროცენტო განაკვეთები დეპოზიტების ნაშთებზე

დიაგრამა 47: საპროცენტო განაკვეთები გაცემულ, უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილ სესხებზე

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საინფორმაციო ფურცელი

პუბლიკაცია მომზადებულია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მაკროეკონომიკური ანალიზისა და ფისკალური პოლიტიკის დაგეგმვის დეპარტამენტის მიერ. პუბლიკაციაში მოცემული ინფორმაცია და აზრები წარმოადგენს ავტორების - მაკროეკონომიკური ანალიზისა და ფისკალური პოლიტიკის დაგეგმვის დეპარტამენტის ეკონომიკური გუნდის აზრებს და არ წარმოადგენს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალურ პოზიციას. პუბლიკაციაში მოყვანილი ანალიტიკური ინფორმაცია ემსახურება საინფორმაციო მიზნებს და მოპოვებულია საჯარო წყაროებიდან. ანგარიშში მოცემული პროგნოზები და გაანგარიშებები არ უნდა იყოს მიღებული, როგორც დაპირება, მინიშნება და გარანტია.

